

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-1

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(HS-C-I : World in 20th Century) (1919-1950)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **20** words each (any *seven*) : [14]
- (1) Who's leadership the Italian delegation in the 'Peace Conference of Paris'.
 - (2) Write the names of *four* founder members of the Communist Party in China.
 - (3) State the 'Three Point Programme' of Lenin.
 - (4) State any *two* objectives of Washington Conference of 1922.
 - (5) What is meant by 'Policy of Appeasement' ?
 - (6) State any *two* causes for rise of Imperialism in Italy.
 - (7) Why did America refuse to become a member of League of Nations ?
 - (8) What is meant by 'Nazism' ?
 - (9) What is meant by 'Dictatorship' ?
 - (10) Write the *six* principles of Kemal Pasha.

P.T.O.

2. Answer the following questions in 50 words each (any two) : [8]

- (1) What was the difference between the Bolshevik and Menshevik ?
- (2) Explain the war communism of Lenin.
- (3) State the significance of 'Locarno Pact'.
- (4) What was the demand of France in 'Peace Conference of Paris' ?

3. Answer the following questions in 150 words each (any three) : [18]

- (1) Write the main provisions of 'Treaty of St. German' of 1919.
- (2) Discuss the circumstances that lead to the establishment of Dictatorship in Spain ?
- (3) Explain the demerits of the treaty of Versailles.
- (4) Trace the main events leading to the Russian Revolution in 1917.
- (5) Write the causes for rise of militarism in Japan.

4. Answer the following questions in 500 words (any one) : [20]

- (1) Give a brief sketch of the structure of the League of Nations and assess its achievements
- (2) Give a critical account of the National Movement in Indonesia.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) पॅरीस शांतता परिषदेत इटालीयन शिष्टमंडळाचे नेतृत्व कोणाकडे होते ?
- (2) चीनमधील कम्युनिस्ट पक्षाच्या चार संस्थापक सदस्यांची नावे लिहा.
- (3) लेनिनचा त्रिसुत्री कार्यक्रम सांगा.
- (4) 1922 मधील वॉशिंग्टन परिषदेची दोन उद्दिष्टे सांगा.
- (5) 'अनुनयाचे धोरण' म्हणजे काय ?
- (6) इटालीमधील साम्राज्यवादाच्या उदयाची दोन कारणे सांगा.
- (7) अमेरिकेने राष्ट्रसंघाचे सभासदत्व का नाकारले ?
- (8) 'नाझीवाद' म्हणजे काय ?
- (9) 'हुकुमशाही' म्हणजे काय ?
- (10) केमाल पाशाची सहा तत्वे लिहा.

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) बोलशेव्हिक आणि मेन्शेव्हिक यांच्यामध्ये काय फरक आहे ?
- (2) लेनिनचा युद्धकालीन साम्यवाद स्पष्ट करा.
- (3) लोकानों कराराचे महत्त्व सांगा.
- (4) पॅरीस शांतता परिषदेत फ्रान्सच्या मागण्या कोणत्या होत्या ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **150** शब्दांत लिहा : [18]

- (1) 1919ची सेंट जर्मेनच्या तहातील प्रमुख तरतूदी लिहा.
- (2) स्पेनमधील हुकुमशाहीच्या स्थापनेस कारणीभूत झालेल्या परिस्थितीची चर्चा करा.
- (3) व्हर्सायच्या तहातील दोष स्पष्ट करा.
- (4) 1917 च्या रशियन राज्यक्रांतीस कारणीभूत झालेल्या प्रमुख घटकांचा आढावा घ्या.
- (5) जपानमधील लष्करवादाच्या उदयाची कारणे लिहा.

4. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न **500** शब्दांत सोडवा : [20]

- (1) राष्ट्रसंघाची रचना सांगा आणि त्याच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
- (2) इंडोनेशियातील राष्ट्रीय आंदोलनाचा टीकात्मक आढावा घ्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-10

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[H.S. GRP II(A) : Medieval European Culture]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) Explain the term 'Medieval'.
- (2) Define the term 'Feudalism'.
- (3) Who was the last Western Roman Emperor ?
- (4) Give *two* effects of the fall of the Roman Empire.
- (5) Name any *two* major language groups of Europe.
- (6) Explain the concept of 'manor'.
- (7) What was the Hanseatic League ?
- (8) What is a guild ?
- (9) What was 'Renaissance' ?
- (10) Who was Peter Abelard ?

2. Answer in 50 words each (any two) : [8]

- (1) Examine the political importance of towns in Medieval Europe.

P.T.O.

- (2) What was 'Monasticism' ? Explain.
- (3) Examine the position of women in feudal society.
- (4) What were the Clunaic Reforms ? Discuss.

3. Answer in 150 words each (any three) : [18]

- (1) Examine the causes of the fall of the Roman Empire.
- (2) Examine the growth of trade and industry in Medieval Europe.
- (3) What were the salient features of municipal administration in Medieval Europe ?
- (4) Explain the nature of organization of the Church.
- (5) Assess the decline of the temporal power of the Church.

4. Answer in 500 words (any one) : [20]

- (1) State the sources utilized for the study of Medieval European Culture.
- (2) State the origin and nature of the feudalism in Medieval Europe.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) 'मध्ययुग' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (2) सरंजामशाहीचा अर्थ सांगा.

- (3) शेवटचा पाश्चिमात्य रोमन सम्राट कोण होता ?
- (4) रोमन साम्राज्याच्या पतनाचे दोन परिणाम लिहा.
- (5) युरोपातील कोणतेही दोन भाषिक गट सांगा.
- (6) 'मॅनॉर' चा अर्थ स्पष्ट करा.
- (7) 'हॅन्सेटिक लिग' (Hanseatic League) काय होते ?
- (8) 'श्रेणी' म्हणजे काय ?
- (9) 'पुनरुज्जीवन' म्हणजे काय ?
- (10) 'पिटर अँबेल्ड' कोण होता ?

2. प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) मध्ययुगीन युरोपातील गावांचे (Towns) राजकीय महत्व स्पष्ट करा.
- (2) 'मठवाद' (Monasticism) म्हणजे काय ते विशद करा.
- (3) सामंतशाही युरोपातील स्त्रीयांच्या सामाजिक स्थानाचे परीक्षण करा.
- (4) क्लुनियाक (Cluniac) सुधारणा कोणत्या होत्या ?

3. प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) रोमन साम्राज्याच्या पतनाची कारणमिमांसा करा.
- (2) मध्ययुगीन युरोपातील व्यापार व उद्योगांच्या वाढीचे परीक्षण करा.
- (3) मध्ययुगीन युरोपातील नगरपालिका प्रशासनाची ठळक वैशिष्ट्ये काय होती ?
- (4) चर्चचे संघटनविषयक स्वरूप विशद करा.
- (5) चर्चमधील धार्मिक अधिकाऱ्यांच्या पतनाची कारणमिमांसा करा.

4. प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) मध्ययुगीन युरोपच्या अभ्यासास उपयुक्त असलेल्या साधनांचे परीक्षण करा.
- (2) मध्ययुगीन युरोपातील सरंजामशाहीचा उदय व त्याचे स्वरूप सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-101

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Compulsory Paper I

(History and its Theory)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the various concepts of History.

(ii) What are the main features of Graeco-Roman history writing.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What were the conceptions of Arab history writing ?

(ii) Explain the concept of Post-modernism. How has it affected the writing of History.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the scope of History.

(ii) Review the tradition of Church history writing.

P.T.O.

- (iii) What are the contributions of the Enlightenment to History?
- (iv) Examine the drawbacks of Marxist interpretation of History.

4. Attempt any *four* of the following questions in **100** words each : [20]

- (i) History and Politics
- (ii) Kalhana's Rajatarangini
- (iii) Rousseau's idea of History
- (iv) Leopold Von Ranke
- (v) Ranajit Guha
- (vi) Structuralism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) इतिहासाच्या विविध संकल्पनांवर चर्चा करा.
- (ii) ग्रीक-रोमन इतिहास लेखनाची मुख्य वैशिष्ट्ये काय होती ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) अरब इतिहास लेखनाची संकल्पना काय होती ?
- (ii) उत्तर आधुनिकवाद ही संकल्पना स्पष्ट करून इतिहास लेखनावर त्याचा कोणता परिणाम झाला ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) इतिहासाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (ii) चर्च इतिहास लेखन परंपरेचा आढावा घ्या.
- (iii) इतिहास लेखनातील बुद्धीवादाचे योगदान काय होते ?
- (iv) इतिहासाचा मार्क्सवादी अन्वयार्थातील दोषांचे परिक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात थोडक्यात लिहा : [20]

- (i) इतिहास आणि राज्यशास्त्र
- (ii) कल्हणचा राजतरंगिणी
- (iii) रूसोची इतिहासविषयक संकल्पना
- (iv) लिओपोल्ड व्हॉन रँके (रंके)
- (v) रणजित गुहा
- (vi) संरचनावाद.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-102

M.A. (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Core Course-2)

(Evolution of Ideas and Institutions in Ancient India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the accounts of foreign travellers as a source of Ancient Indian History.

(ii) Take a review of the Neolithic sites in India.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the salient features of the Town Planning of Indus Civilization.

(ii) Critically examine the caste based social structure in Post-Vedic period.

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) State in brief the concept Ancient India.
- (ii) Take a review of the Philosophy of Buddhism.
- (iii) Explain the 'Saptanga theory' of State.
- (iv) Evaluate the contribution of the Satavahana as the first known empire in Deccan.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Causes for the decline of Indus Civilization
- (ii) Mahajanapadas
- (iii) Kingship under the Mauryas
- (iv) Nature of the state under Guptas
- (v) Concept of Kaliyuga
- (vi) Indo-Roman trade.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) प्राचीन भारतीय इतिहासाची साधने म्हणून परकीय प्रवाशांच्या वृत्तांतांचे परिक्षण करा.
- (ii) भारतातील नवशमयुगीन स्थळांचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) सिंधू संस्कृतीतील नगररचनेची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (ii) उत्तरवैदिक काळातील जाती आधारीत समाजरचनेचे टिकात्मक परिक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (i) 'प्राचीन भारत' ही संकल्पना थोडक्यात सांगा.
- (ii) बौद्ध धर्माच्या तत्त्वज्ञानाचा आढावा घ्या.
- (iii) राज्याचा 'सप्तांग सिद्धांत' स्पष्ट करा.
- (iv) दख्खनमधील ज्ञात आद्य साम्राज्य म्हणून सातवाहनांच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टीपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (i) सिंधू संस्कृतीच्या न्हासाची कारणे
- (ii) महाजनपदे
- (iii) मौर्यकालीन राजपद
- (iv) गुप्तकालीन राज्यांचे स्वरूप
- (v) 'कलीयुग' ही संकल्पना
- (vi) भारत-रोम व्यापार.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-103

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Core Paper 3)

(Maratha Polity)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Examine the Archival sources of Maratha history.
 - (ii) State the nature of central administration of Maratha State.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Which sources were for income of Maratha Polity ?
 - (ii) State the features of Military System of Marathas.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (i) Evaluate the Adnyapatra as a source of Maratha history.
 - (ii) Explain the nature of Maratha State.
 - (iii) How was the village administration in Maratha State ?
 - (iv) Explain the civil administration expenditure of Maratha State.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following : [20]

- (i) Sabhasad Bakhar
- (ii) Miras Patti
- (iii) Gota Sabha
- (iv) Duties and rights of Kotwal
- (v) Administration of fort
- (vi) Organisation of Maratha Navy.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) मराठ्यांच्या इतिहासातील पुरातत्वीय साधनांचे परिक्षण करा.
- (ii) मराठा राज्याचे केंद्रिय प्रशासनाचे स्वरूप सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) मराठा राज्याची उत्पादनाची साधने कोणती होती ?
- (ii) मराठ्यांच्या लष्करी पद्धतीची वैशिष्टे सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) मराठा इतिहासाचे साधन म्हणून आज्ञापत्राचे मूल्यमापन करा.
- (ii) मराठा राज्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (iii) मराठा राज्याचे ग्रामिण प्रशासन कसे होते ?
- (iv) मराठा राज्याचा मुलकी खर्च स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा : [20]

- (i) सभासद बखर
- (ii) मिरास पट्टी
- (iii) गोत सभा
- (iv) कोतवालाची कर्तव्ये व अधिकार
- (v) किल्ला प्रशासन
- (vi) मराठा आरमाराचे संघटन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-104

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper I

(Cultural History of Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the concept of culture, with reference to Maharashtra culture.

(ii) Give an account of the origin and development of Marathi language.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Define the term 'Maharashtra Dharma' and explain the various views about it.

(ii) Explain the philosophy and teaching of Mahanubhav cult.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words : [20]

(i) What do you known about Dutta cult ?

P.T.O.

- (ii) Explain the contribution of Shahiri literature in developing Marathi literature.
- (iii) Discuss the social and cultural impact of Islamic on Marathi literature.
- (iv) Give an account of the religious architecture in Maharashtra.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Geographical features in Maharashtra
- (ii) Nomenclature of Maharashtra
- (iii) Sabhasad Bakhar
- (iv) Panditi literature
- (v) Impact of Islam on Marathi literature
- (vi) Music in medieval Maharashtra

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) महाराष्ट्राच्या संस्कृतीची अनुषंगाने संस्कृती हि संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ii) मराठी भाषेचा उगम व विकास या विषयीचा वृत्तांत द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) महाराष्ट्र धर्माची व्याख्या सांगून त्या संदर्भातील विविध विचार प्रवाहांचे स्पष्टीकरण करा.
- (ii) महानुभाव संप्रदायाचे तत्वज्ञान व शिकवण स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (i) दत्त संप्रदायाबाबत तुम्हाला काय माहिती आहे ?
- (ii) मराठी साहित्याच्या विकासातील शाहिरी वाङ्मयाची भूमिका स्पष्ट करा.
- (iii) मराठी संस्कृती (साहित्या) वरील इस्लामच्या सामाजिक व सांस्कृतिक प्रभावाची चर्चा करा
- (iv) महाराष्ट्रातील धार्मिक स्थापत्यकलेचा वृत्तांत द्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (i) महाराष्ट्राची भौगोलिक वैशिष्ट्ये
- (ii) महाराष्ट्र नावाची व्युत्पत्ती
- (iii) सभासदे बखर
- (iv) पंडिती साहित्य
- (v) मराठी साहित्यावरिल इस्लामचा प्रभाव
- (vi) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील संगीत.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-105

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper II

(Social Background of Dalit Movement in Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the demerits in caste system.

(ii) Explain the philosophies of Vardhaman Mahavir in the context of social equality.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the contribution of St. Tukaram in the context of social equality.

(ii) Explain the work of Sufi cult in the social awareness in medieval Maharashtra.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain the role of Shivaram Janba Kamble in creating social awareness amongst Dalit.

P.T.O.

- (ii) Discuss the work of Kisan Faguji Bansode in Dalit Movement.
- (iii) State the importance of Arya Samaj in social reform movement.
- (iv) Explain the importance of Dalit literature in social awareness.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Concept of Dalit
- (ii) Nature of Bhakti Movement
- (iii) An equalitarian thoughts of Saint Eknath
- (iv) Mahatma Phule and social equality
- (v) Brahmo Samaj
- (vi) Anarya Dosh Pariharak Mandali.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) जाती व्यवस्थेतील दोष सांगा.
- (ii) सामाजिक समतेच्या संदर्भात वर्धमान महावीरांचे विचार स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) सामाजिक समतेच्या संदर्भात संत तुकारामांचे योगदान सांगा.
- (ii) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील समाज जागृतीतील सुफी संप्रदायाची भूमिका स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) दलित्तांमध्ये सामाजिक जाणीवा निर्माण करण्यात शिवराम जानबा कांबळे यांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (ii) दलित चळवळीतील किसन फागुजी बनसोडे यांच्या कार्याची चर्चा करा.
- (iii) आर्य समाजाचे समाज सुधारणा चळवळीतील महत्व सांगा.
- (iv) सामाजिक जाणीव जागृतीतील दलित साहित्याचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) दलित संकल्पना
- (ii) भक्ती चळवळीचे स्वरूप
- (iii) संत एकनाथांचे समतावादी विचार
- (iv) महात्मा फुले व सामाजिक समता
- (v) ब्राह्मो समाज
- (vi) अनार्य दोष परिहारक मंडळी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-106

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper III

[History and Philosophy of Science and Technology

Developments in the West]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in 500 words : [20]

- (1) State the various definitions of Science and Technology.**
- (2) Examine the development of science and technology in the Mesopotamian Civilization.**

2. Attempt any *one* of the following questions in 500 words : [20]

- (1) Explain the nature of science and technology in Medieval period.**
- (2) Examine the Copernican Revolution.**

P.T.O.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words : [20]

- (1) Explain the contribution of Newton in Modern Science.
- (2) What is Industrial Revolution ? Describe the progress made in the cotton industry.
- (3) Examine the impact on technological progress made by steam and electricity.
- (4) Review the progress in Astronomy.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Scientific method
- (2) Development of technology in China Civilization
- (3) Communication revolution : special reference to telephone
- (4) Telescope
- (5) Petroleum products
- (6) NASA.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :- (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या विविध व्याख्या सांगा.
- (2) मेसोपोटामिया संस्कृतीतील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या विकासाचे परिक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगातील विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) कोपर्निकस क्रांतीचे परिक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) आधुनिक विज्ञानातील न्युटनची कामगिरी स्पष्ट करा.
- (2) औद्योगिक क्रांती म्हणजे काय ? कापड उद्योगातील प्रगतीचे वर्णन करा.
- (3) वाफ आणि विद्युतचा तांत्रिक प्रगतीवर झालेल्या परिणामांचे परिक्षण करा.
- (4) खगोलशास्त्रातील प्रगतीचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (1) वैज्ञानिक पद्धत
- (2) चीन संस्कृतीमधील तंत्रज्ञानाचा विकास
- (3) संज्ञापन क्रांती विशेष संदर्भ दुरसंचार
- (4) दुर्बीन
- (5) पेट्रोलियम पदार्थ
- (6) नासा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-107

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper IV

USA from Isolation to Hegemony (1865-1989)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Examine the nature and causes of America's Far Eastern Policy.
- (2) Evaluate the role of President Wilson at the Paris Peace Conference of 1919.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the causes of US isolationism before World War II. What was its impact ?
- (2) Examine the nature and consequences of the Cold War.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) What was the significance of the Washington Conference ?

P.T.O.

- (2) Examine the role played by the US in the Great Depression.
 - (3) What were the causes of Japan's attack on Pearl Harbour ?
 - (4) Discuss the major military alliances made by the US in the Cold War period.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (1) Dollar Diplomacy
 - (2) US and the League of Nations
 - (3) The Truman Doctrine
 - (4) The Korean War
 - (5) The Cuban Crisis
 - (6) The concept of Hegemony.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (1) अतिपूर्वेकडील अमेरिकेचे धोरण त्याचे स्वरूप सांगून कारणांचे परिक्षण करा.
 - (2) पॅरिस शांतता परिषद 1919 मधील प्रेसीडेंट विल्सनच्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) दुसऱ्या महायुद्धा पुर्वीच्या अमेरिकेचे अलिप्ततावादी धोरणाची कारणमिमांसा करून त्याच काय परिणाम झालेत ?
- (2) शीत युद्धाचे स्वरूप आणि परिणामांचे परिक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) वॉशिंग्टन परिषदेचे महत्त्व काय होते ?
- (2) जागतिक महामंदीच्या काळात अमेरिकेच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.
- (3) पर्ल हार्बर वर जपानने हल्ला कां केला ?
- (4) शीत युद्धकाळातील मुख्य लष्करी गटबंधना (संघटना) वर चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (1) डॉलर डिप्लोमॅसी
- (2) अमेरिका आणि राष्ट्र संघ
- (3) ट्रुमन सिद्धांत
- (4) कोरियन युद्ध
- (5) क्युबा पेचप्रसंग
- (6) प्रभुत्ववादाची संकल्पना.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-108

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper No. 2

[History of Medieval Deccan (1295-1724)]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the political background of Vijayanagar state in 'Medieval Deccan'.
- (2) Review the military system under the Marathas.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Discuss about village community under the Marathas.
- (2) What do you know about the system of taxation under the Vijayanagar state ?

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (1) Explain the nature of Bahamani state.
- (2) What was the military system in Vijayanagar state ?

P.T.O.

- (3) State the information of coinage system by Maratha in medieval period.
- (4) How art of painting developed in Vijayanagar in Medieval Deccan ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define the "Medieval Deccan".
- (2) Background of political history of Faruki state.
- (3) Administrative system under Bahamani state.
- (4) Caste system in Vijayanagar state.
- (5) Development of industries in Bahamani state.
- (6) Religious architecture in Maratha state.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मध्ययुगीन दख्खन मधील विजयनगर राज्याची राजकीय पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
- (2) मराठेकालीन लष्करी व्यवस्थेचा आढावा घ्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मराठकालीन ग्रामिण समाजाविषयी चर्चा करा.
- (2) विजयनगर राज्यातील कर पद्धती विषयी आपणांस काय माहित आहे ?

[20]

- (1) बहामणी राज्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (2) विजयनगर राज्यातील लष्करी व्यवस्था कशी होती ?
- (3) मध्ययुगीन मराठाकालीन चलनव्यवस्थे विषयी माहिती सांगा.
- (4) मध्ययुगातील विजयनगर राज्यातील चित्रकलेचा विकास कसा झाला ?

[20]

- (1) 'मध्ययुगीन दख्खन' संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) फारूखी राज्याची राजकिय इतिहासाची पार्श्वभूमी.
- (3) बहामणी राज्याची प्रशासकिय व्यवस्था.
- (4) विजयनगर राज्यातील जाती व्यवस्था.
- (5) बहामणी राज्यातील उद्योगधंद्याचा विकास.
- (6) मराठा राज्यातील धार्मिक स्थापत्य.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-109

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper No. 6

(History of Art and Architecture in India : Ancient India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) State the information of various art of Harappan age.
 - (2) Discuss about the art and architecture in the age of Ashoka.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the Artistic skill of Gupta period.
 - (2) Which were four styles of an edifice art in the period of Pallavas ? Describe it.
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Review prehistoric rock art.
 - (2) What do you know about the features of Mathura style in period of Kushana ?

P.T.O.

- (3) Describe the painting of Ajanta Caves in Gupta period.
- (4) Discuss about the style of temple in Chalukya period.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Art of Neolithic age
- (2) Features of art in Chalcolitic age
- (3) Gandhara style
- (4) Development of temple style in age of Vakatakas
- (5) Kailasa Cave of Verul
- (6) Mammalpuram.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :—(i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) हरप्पा संस्कृतीतील विविध कलांची माहिती सांगा.
- (2) सम्राट अशोकाच्या काळातील कला व स्थापत्य या विषयी चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) गुप्तकालीन कला कौशल्य स्पष्ट करा.
- (2) पल्लवकालीन वास्तुकलेच्या **चार** शैली कोणत्या होत्या ते सांगून त्यांचे वर्णन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) इतिहासपूर्वकालीन गुहा कलाशैलीचा आढावा घ्या.
- (2) कुषाण कालीन मथूरा शैलीच्या वैशिष्ट्यांविषयी आपणास काय माहित आहे ?
- (3) गुप्तकालीन अंजठा लेण्यातील चित्रकलेचे वर्णन करा.
- (4) चालुक्यकालीन मंदिर शैलीचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) नवाश्मयुगातील कला
- (2) ताम्रपाषाण युगाची वैशिष्ट्ये
- (3) गांधार शैली
- (4) वाकाटक कालीन मंदिर शैलीचा विकास
- (5) वेरूळचे कैलास लेणे
- (6) माम्मलपुरम.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-11

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[HS : Gr. II-C : Revolution in France (1789-1848)]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) Explain the term 'Divine Right'.
- (2) What do you know about 'Intendant' ?
- (3) To whom called the 'Madame Deficit' ? Why ?
- (4) Explain the term 'General Will'.
- (5) What do you know about 'Third Estate' ?
- (6) State the main principle of the 'Theory of Separation of Powers'.
- (7) Define the term 'Feudalism'.
- (8) What do you know about 'Lafayette' ?
- (9) Which principle was given by French Revolution (1789) ?
- (10) State the name of authors of the following books :
 - (a) Joan of Arc.
 - (b) Les-Miserable.

P.T.O.

2. Answer in **50** words each (any *two*) : [8]
- (1) State the information about 'War of seven years'.
 - (2) Explain the significance of Didero in French Revolution.
 - (3) Write in short about 'Oath of tennis court'.
 - (4) Write a note on 'Napoleonic Code'.
3. Answer in **150** words each (any *three*) : [18]
- (1) Explain the salient features of the Ancient Regime in France.
 - (2) Review the events that led to the calling of Estate General in 1789.
 - (3) Explain the contribution of National Assembly.
 - (4) State the importance of thinkers in French Revolution (1789)
 - (5) Examine the factor which led to the downfall of Napoleon.
4. Answer in **500** words (any *one*) : [20]
- (1) Explain the causes of French Revolution (1789).
 - (2) Evaluate the Imperialistic Policy of Napoleon.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी **20** शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही **7**) : [14]
- (1) 'दैवी अधिकाराचा सिद्धान्त' ही संकल्पणा स्पष्ट करा.

- (2) 'इंटेंडेंट' विषयी आपणाला काय माहिती आहे ?
- (3) 'तुटीची राणी' कोणाला व का म्हणतात ?
- (4) 'सामाजिक इच्छा' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (5) 'थर्ड इस्टेट' विषयी आपणास काय माहिती आहे ?
- (6) 'सत्ता विभाजनाच्या सिद्धान्तातील' मुख्य तत्व सांगा.
- (7) 'सरंजामशाही' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (8) 'लाफायते' विषयी तुम्हाला काय माहिती आहे ?
- (9) 1789च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीने कोणती तत्वे दिली ?
- (10) खालील ग्रंथाच्या लेखकांची नावे सांगा :
 - (a) जोन ऑफ आर्क
 - (b) ल. मिझरेबल.

2. प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) 'सप्त वार्षिक युद्धाची' माहिती सांगा.
- (2) फ्रेंच राज्यक्रांतीतील डिडॅरोचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) 'टेनिस कोर्टावरिल शपथ' या विषयी थोडक्यात सांगा.
- (4) 'नेपोलियन संहिता' यावर टिप लिहा.

3. प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) फ्रान्समधील प्राचीन राजवटीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) 1789 मध्ये इस्टेट जनरलची सभा बोलविण्यास ज्या घटना कारणीभूत ठरल्या त्याचा आढावा घ्या.

- (3) राष्ट्रीय सभेचे (National Assembly) योगदान स्पष्ट करा.
- (4) फ्रेंच राज्यक्रांती मधिल विचारवंताचे महत्त्व सांगा.
- (5) नेपोलियनच्या पतनास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.

4. 500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

[20]

- (1) फ्रेंच राज्यक्रांतीची (1789) कारणे स्पष्ट करा.
- (2) नेपोलियनच्या साम्राज्यवादी धोरणाचे मुल्यमापन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-110

M.A. (Part I) (First Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper No. 7

(History of Environment and Ecology)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the use of Natural Resources during the Vedic period.
 - (2) “Rivers play an important part in helping man’s progress.” Explain.
2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (1) Explain the impact of sea on Indian human life and his development.
 - (2) Which main factors influence the Indian climate and life of Indian people ?
3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (1) Briefly describe the main characteristics of the climate of India.

P.T.O.

- (2) Give an account of the importance of multipurpose use of the Damodar Valley Project.
- (3) Examine the India's green revolution and its impact on Indian human life.
- (4) Review the policy about management of population in India.

4. Attempt any *four* of the following in about **100** words each : [20]

- (1) Religious ethic of conservation of forest.
- (2) Importance of Himalayas on climate of India.
- (3) Lower Ganga plain.
- (4) History of the cotton industry and its effect on Indian life.
- (5) Forest management in India.
- (6) Colonial intervention in climatology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) वेदकाळात नैसर्गिक साधनांचा उपयोग कसा केला जात होता हे स्पष्ट करा.
- (2) “नद्या मानवी जीवनाच्या प्रगतीसाठी महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडतात.” स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) समुद्रांचा भारतीय मानवी जीवनावर आणि विकासावर कसा परिणाम झाला ? स्पष्ट करा.
- (2) भारतीय हवामानावर व मानवी जीवनावर परिणाम करणारे घटक कोणते ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) भारतीय हवामानाच्या मुख्य वैशिष्ट्यांचे संक्षिप्त वर्णन करा.
- (2) दामोदर प्रकल्पाचे बहुउद्देशीय महत्त्वाचा आढावा घ्या.
- (3) भारतातील हरित क्रांतीचे परीक्षण करून त्याचा मानवी जीवनावरील परिणाम सांगा.
- (4) भारतातील लोकसंख्या व्यवस्थापनाच्या धोरणाचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे **100** शब्दात लिहा : [20]

- (1) वन संवर्धन आणि धार्मिक मुल्ये.
- (2) भारताच्या हवामानाच्या संदर्भात हिमालयाचे महत्व.
- (3) गंगेच्या मैदानाचा खालचा टप्पा.
- (4) कापड उद्योगाचा इतिहास सांगून त्याचा भारतीय जीवनावर काय परिणाम झाला ?
- (5) भारतातील वन व्यवस्थापन.
- (6) हवामानशास्त्रावरील वसाहतिक हस्तक्षेप.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-12

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[HS : II : D Diplomatic History of Europe (1815-1914)]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) Name the country; which was not invited in the Congress of Vienna.
- (2) Which period is known as an Era of Metternich ?
- (3) Name the main countries engaged in the Quadruple Alliance.
- (4) How was Spain affected by the revolution of 1830 ?
- (5) What was the most important effect of the revolution of 1848 in Austria ?
- (6) Who was known as the 'Policeman of Europe' ?
- (7) State any *two* causes of the industrialization in Europe.
- (8) What was 'Eastern Question' ?
- (9) What was the immediate cause of the Crimean War ?
- (10) Name the treaty which was signed at the end of the Russo-Turkish War.

P.T.O.

2. Answer the following questions in 50 words each (any two) : [8]

- (1) Write a note on Metternich system.
- (2) What were the July ordinances of Charles X ?
- (3) State the causes of the decline of Turkish Empire.
- (4) Write a note on Mehemet Ali.

3. Answer the following questions in 150 words each (any three) : [18]

- (1) Which were the main problems before the Congress of Vienna ?
- (2) What was the meaning and object of the Holy Alliance ?
- (3) Explain the importance of July Revolution.
- (4) How was industry an important factor in creating mutual relations in Europe ?
- (5) What do you know about the Berlin Congress ?

4. Answer the following question in 500 words (any one) : [20]

- (1) Discuss the socio-economic causes of the Revolution of 1848 A.D.
- (2) Write an essay on 'Eastern Question'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) व्हिएन्ना परिषदेत ज्या देशास बोलावले नव्हते त्याचे नाव द्या.
- (2) 'मेटर्निक युग' असे कोणत्या कालखंडास म्हणतात ?
- (3) चतुःसंघात समाविष्ट असणाऱ्या महत्वाच्या देशांची नावे द्या.
- (4) 1830च्या क्रांतीचा परिणाम स्पेनवर कसा झाला ?
- (5) 1848च्या क्रांतीचा ऑस्ट्रियावरील सर्वात महत्वाचा परिणाम कोणता ?
- (6) 'युरोपचा कोतवाल (पोलिस्मन)' असे कोणास म्हणत ?
- (7) युरोपातील औद्योगिककरणाची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
- (8) 'पूर्वीय प्रश्न' काय होता ?
- (9) क्रिमियन युद्धाचे तात्काळीक कारण काय होते ?
- (10) रशिया-तुर्कस्थान युद्धाच्या अखेरीस झालेल्या तहाचे नाव द्या.

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) 'मेटर्निकची व्यवस्था' यावर टीप लिहा.
- (2) दहाव्या चार्ल्सचे जुलै आदेश काय होते ?
- (3) तुर्की साम्राज्याच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.
- (4) 'मेहमत अली' यावर टीप लिहा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) व्हिएन्ना परिषदेपुढील महत्त्वाच्या समस्या कोणत्या होत्या ?
- (2) 'पवित्र संघ' याचा अर्थ व उद्दिष्ट काय होते ?
- (3) जुलै क्रांतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (4) उद्योगधंदे हा युरोपात परस्पर संबंध निर्माण करणारा महत्त्वाचा घटक कसा काय होता ?
- (5) बर्लिन परिषदेविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे ?

4. खालील प्रश्नांची 500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) इ. स. 1848च्या क्रांतीच्या सामाजिक-आर्थिक कारणांची चर्चा करा.
- (2) 'पूर्वीय प्रश्न' यावर निबंध लिहा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-13

M.A. (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

HS : Gr : V (B) : Diplomatic History of the Marathas

(1707-1818)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) Why did the year 1713 know as, 'Ministers era' ?
- (2) Name the *six* subhas in Deccan under Nizam-ul-Mulk-Chin-Kiliz-Khan.
- (3) Why did Chhatrasal call Bajirao for help ?
- (4) Where and when was the treaty of Warna signed ?
- (5) In which district of Maharashtra the fort of Ajinkyatara located ?
- (6) What do you know about the battle of Dhodap ?
- (7) Define the term, 'SANAD'.
- (8) Mention Shejwalkar's opinion about the Peshwa-Nizam relations.
- (9) What was the main reason for the suicide of Jaipur Prince Ishwar Singh ?
- (10) Name any *two* siddis during the Peshwa period.

P.T.O.

2. Answer in **50** words each (any *two*) : [8]

- (1) What were the basic causes of the conflict between Chh. Shahu and Chh. of Kolhapur ?
- (2) Why did Chh. Shahu sent to Bahiropanth Pingale against Kanhoji Angre ?
- (3) Explain the political significance of the battle of Udgir.
- (4) What do you know about Najib Khan Rohila ?

3. Answer in **150** words each (any *three*) : [18]

- (1) What is 'Maratha Confederacy' ? Which factors were led to rise of it ?
- (2) Examine the Maratha-Portuguese relations during Bajirao I.
- (3) "The Maratha Navy was destroyed by Nanasaheb Peshwa." Do you agree with this statement ? Why ?
- (4) Review the Maratha-Mughal diplomatic relations between 1752 to 1761.
- (5) Examine the role of Maratha agents in the courts of Rajput.

4. Answer in **500** words each (any *one*) : [20]

- (1) Explain the significance of the sanads of Swarajya, Chauthai and Sardeshmukhi in Diplomatic History of the Marathas.
- (2) How did the defeat of Marathas in the third battle of Panipat affect the balance of power in India ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) 1713 हे वर्ष मंत्र्यांचे युग म्हणून कां ओळखले जाते ?
- (2) निजाम उल्-मुल्क-चिन-किलिज खानच्या अधिपत्याखालील दक्षिणेतील सहा सुभे सांगा.
- (3) छत्रसालने बाजीरावास मदतीसाठी कां बोलावले होते ?
- (4) वारणेचा तह कोठे व कोणत्या वर्षी झाला ?
- (5) 'अजिंक्यतारा' हा किल्ला महाराष्ट्रातील कोणत्या जिल्ह्यात येतो ?
- (6) धोडपच्या युद्धाविषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?
- (7) 'सनद' या संज्ञेचा अर्थ सांगा.
- (8) निजाम-पेशवे संबंधाबाबत शेजवल्करांचे मत नोंदवा.
- (9) जयपूरचा राजपुत्र ईश्वरसिंगच्या आत्महत्तेचे मूळ कारण काय होते ?
- (10) पेशवेकाळातील कोणत्याही दोन सिद्धिंची नावे लिहा.

2. प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) छ. शाहू व कोल्हापूरचे छत्रपती यांच्यातील संघर्षाची प्रमुख कारणे काय होती ?
- (2) छ. शाहू महाराजांनी बहिरोपंत पिंगळे यास कान्होजी आंग्रे विरुद्ध कां पाठविले होते ?
- (3) उदगीरच्या लढाईचे राजकीय महत्व विशद करा.
- (4) नजीबखान रोहिला या विषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?

3. प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) 'मराठा मंडळ' म्हणजे काय ? त्याचा उदयास कोणते घटक कारणीभूत झाले ?
- (2) पहिल्या बाजीरावाच्या काळातील मराठे-पोर्तुगीज संबंधाचे परीक्षण करा.
- (3) "नानासाहेब पेशव्याने मराठ्यांचे आरमार बुडविले." या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात काय ? कां ?
- (4) इ. स. 1752 ते 1761 या कालखंडातील मराठा व मोगल यांच्यातील राजनैतिक संबंधाचा मागोवा घ्या.
- (5) मराठा प्रतिनिधींच्या राजपूत दरबारातील भूमिकेचे परीक्षण करा.

4. प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) मराठ्यांच्या राजनैतिक इतिहासातील स्वराज्य, चौथाई व सरदेशमुखी या सनदांचे महत्त्व विशद करा.
- (2) पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धातील मराठ्यांच्या पराभवाचा भारतातील सत्ता संतुलनावर कसा परिणाम झाला ?

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-14

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[HS : Gr.V(C) : Cultural History of Maharashtra]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **20** words each (any *seven*) : [14]

- (1) What is 'Marathi Culture' ?
- (2) Who was the leading poet in Maharashtri Apabhramsha Literature ?
- (3) Who wrote 'Gatha Saptashati' ?
- (4) State the names of any *two* works by Saint Eknath.
- (5) What is 'Kekawali' ?
- (6) Who was the author of 'Ajñā Patra' ?
- (7) On whose order was the 'Rajyavyawhar Kosh' written ?
- (8) State any *two* features of the 'Powada'.
- (9) Who gave the philosophical view to the 'Warkari Cult' ?
- (10) What is 'Nath Cult' ?

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]

- (1) Explain in brief the contribution of Saint Eknath to the Marathi Literature.

P.T.O.

- (2) Explain the ideas of Saint Tukaram about superstition.
- (3) Explain the importance of 'Rajyavyawhar Kosh'.
- (4) State the significance of 'Nath Cult'.

3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]

- (1) Discuss the important stages in the development of Marathi language.
- (2) Explain the contribution of Saint Dnyaneshwar to the Marathi Literature.
- (3) Evaluate the political philosophy in the 'Ajñā Patra'.
- (4) Explain the contribution of Ramjoshi and Honaji Bala to the Shahiri Literature.
- (5) Give an account for the origin and growth of 'Shakti Cult'.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Discuss different views regarding the origin of Marathi people
- (2) Explain the teaching and achievements of the 'Mahanubhav Cult'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी **20** शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही **सात**) : [14]

- (1) 'मराठी संस्कृती' म्हणजे काय ?

- (2) महाराष्ट्री अपभ्रंश साहित्यातील सर्वश्रेष्ठ कवी कोण होता ?
- (3) 'गाथा सप्तशती' कोणी लिहिले ?
- (4) संत एकनाथांच्या कोणत्याही दोन ग्रंथाची नावे लिहा.
- (5) 'केकावली' म्हणजे काय ?
- (6) 'आज्ञापत्रा'चे लेखक कोण होते ?
- (7) कोणाच्या आज्ञेवरून 'राज्यव्यवहार कोश' लिहिण्यात आला ?
- (8) 'पोवाड्याची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (9) वारकरी संप्रदायाला तत्वज्ञानाची बैठक कोणी दिली ?
- (10) 'नाथपंथ' म्हणजे काय ?

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) मराठी वाङ्मयातील संत एकनाथांचे योगदान थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (2) अंधश्रद्धेविषयी तुकारामांचे विचार स्पष्ट करा.
- (3) 'राज्यव्यवहार कोशा' चे महत्व स्पष्ट करा.
- (4) नाथ संप्रदायाचे महत्व सांगा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) मराठी भाषेच्या विकासातील महत्वाच्या टप्प्यांची चर्चा करा.
- (2) मराठी वाङ्मयातील संत ज्ञानेश्वरांचे योगदान स्पष्ट करा.
- (3) आज्ञापत्रातील राजकीय तत्वज्ञानाचे मूल्यांकन करा.

(4) रामजोशी आणि होनाजी बाळा यांनी शाहीरी वाङ्मयाला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

(5) 'शक्ती संप्रदाया' चा उगम आणि विकास या विषयीचा वृत्तांत लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

(1) मराठी लोकांच्या उत्पत्ती संबंधीच्या विविध विचार प्रवाहांची चर्चा करा.

(2) महानुभाव संप्रदायाची शिकवण आणि कामगिरी स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-15

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(HS : V : D : Maharashtra in the 19th Century)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) What is 'Sardeshmukhi' ?
- (2) State the names of any *four* occupations in Pre-British Maharashtra.
- (3) Write any *two* demerits of British revenue systems.
- (4) What is 'Codification of Law' ?
- (5) Explain the concept of 'Beaurocracy'.
- (6) Name any *two* books written by Romanticist Writers.
- (7) What does Renaissance mean ?
- (8) What do you know about 'Humanism' ?
- (9) When was the Board of Education established in Bombay ?
- (10) Who wrote the book 'English Utilitarians and India' ?

P.T.O.

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]

- (1) Write a short note on social structure in Pre-British Maharashtra.
- (2) What was the 'Code of Elphinstone' ?
- (3) Explain the term 'Romanticism' ?
- (4) State the salient features of the Renaissance in 19th Century Maharashtra.

3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]

- (1) What is Ryotwari system ? State its salient features.
- (2) Give an account of the traditional industries in early 19th Century Maharashtra.
- (3) What is Utilitarianism ? How is it influenced the British Policies in Maharashtra ?
- (4) Explain the impact of Constitutionalism on 19th Century Maharashtra.
- (5) Discuss the recommendations of the 'Woods Dispatch'.

4. Answer any *one* of the following question in **500** words : [20]

- (1) Explain the term 'Social Mobility. Discuss the potentials of social mobility in Pre-British Maharashtra.
- (2) 'Rise of Middle class was a unique feature of 19th Century Maharashtra.' Discuss.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) 'सरदेशमुखी' म्हणजे काय ?
- (2) ब्रिटिश-पूर्व महाराष्ट्रातील कोणत्याही चार व्यवसायांची नावे सांगा.
- (3) ब्रिटिश महसूल पद्धतीचे कोणतेही दोन दोष लिहा.
- (4) 'कायद्याचे संहितीकरण' म्हणजे काय ?
- (5) 'नोकरशाही' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (6) स्वच्छंदतावादी लेखकांनी लिहिलेल्या कोणत्याही दोन पुस्तकांची नावे द्या.
- (7) प्रबोधन याचा अर्थ काय ?
- (8) मानवतावादाविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे ?
- (9) मुंबईत बोर्ड ऑफ एज्युकेशनची स्थापना कधी झाली ?
- (10) 'इंग्लिश युटेलिटेरियन्स अँड इंडीया' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) ब्रिटिश-पूर्व महाराष्ट्रातील समाज-रचना यावर संक्षिप्त टीप लिहा.
- (2) 'एल्फिन्स्टनची कायदे संहिता' काय होती ?
- (3) 'स्वच्छंदतावाद' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (4) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील प्रबोधनाची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) रयतवारी पद्धती म्हणजे काय ? त्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (2) 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्रातील सुरुवातीच्या पारंपरिक उद्योगांचा वृत्तांत द्या.
- (3) उपयुक्ततावाद म्हणजे काय ? त्यामुळे ब्रिटिशांची महाराष्ट्रातील धोरणे कशी प्रभावीत झाली ?
- (4) 19व्या शतकातील महाराष्ट्रावरील घटनावादाचा प्रभाव स्पष्ट करा.
- (5) वुडच्या खालित्यातील शिफारसींची चर्चा करा.

4. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 500 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) 'सामाजिक गतिशीलता' ही संज्ञा स्पष्ट करा. ब्रिटिश-पूर्व महाराष्ट्रातील सामाजिक गतिशीलतेच्या क्षमतांची चर्चा करा.
- (2) 'मध्यमवर्गाचा उदय हे 19व्या शतकाच्या महाराष्ट्राचे अद्वितीय वैशिष्ट्य होते.' चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-16

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

HS : VI : A : British Administrative Policies in India

(1818-1919)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer the following questions in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) What was the aim behind the foundation of East India Company ?
- (2) Write names of any *four* Native States.
- (3) Which act has made a provision of more than one lack rupees on education ?
- (4) Write the year of the Act of abolition of Sati.
- (5) What do you know about the Hunter Commission ?
- (6) What is Utilitarianism ?
- (7) State any *two* features of the British revenue system.
- (8) Who wrote the book 'British Policy in India' ?
- (9) Write any *two* provisions of the Queen's Proclamation.
- (10) What was the policy of restoration ?

P.T.O.

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]
- (1) Write a note on the effects of Subsidiary Alliance on Native States.
 - (2) How the British laws helped the Social Reform Movement in India ?
 - (3) What do you know about 'Divide and Rule' ?
 - (4) Write in brief the policy of Lord Canning about the Native States.
3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]
- (1) Discuss the British Policies about the land revenue.
 - (2) Explain the importance of the Pitts India Act of 1784.
 - (3) How has the utilitarian philosophy influenced the administrative policies in India ?
 - (4) Discuss the impact made by the uprising of 1857.
 - (5) Explain the importance of the Government of India Act, 1858.
4. Answer any *one* of the following question in **500** words : [20]
- (1) Take a review of the changes in the policy of British about trade with reference to commercialization of Agriculture.
 - (2) Write an essay on 'the reactions of Indians to the British policies'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) ईस्ट इंडीया कंपनीच्या स्थापने मागचा उद्येश काय होता ?
- (2) कोणत्याही चार देशी संस्थानांची नावे लिहा.
- (3) शिक्षणावर एक लाख रुपयांहून जास्त रकमेची तरतूद कोणत्या कायद्याने केली ?
- (4) सती बंदीच्या कायद्याचे वर्ष लिहा.
- (5) हंटर कमिशन विषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?
- (6) 'उपयुक्ततावाद' म्हणजे काय ?
- (7) ब्रिटिश महसूल पद्धतीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (8) 'ब्रिटिश पॉलिसी इन इंडीया' हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
- (9) राणीच्या जाहीरनाम्यातील कोणत्याही दोन तरतूदी लिहा.
- (10) 'पुनर्स्थापनेचे तत्त्व' काय होते ?

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) 'देशी संस्थानांवरील तैनाती फौजेच्या योजनेची परिणाम' यावर टीप लिहा.
- (2) भारतातील सामाजिक सुधारणा चळवळींना ब्रिटिश कायद्यांनी कशा प्रकारे मदत केली ?
- (3) 'फोडा आणि राज्य करा' याविषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?
- (4) देशी संस्थानांविषयीचे लॉर्ड कनिंगचे धोरण थोडक्यात लिहा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) जमिन महसूलबाबतच्या ब्रिटिश धोरणांची चर्चा करा.
- (2) पिटचा भारतविषयक कायदा (1784) याचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) भारतातील प्रशासकीय धोरणे उपयुक्ततावादी तत्वज्ञानाने कशी प्रभावीत झाली ?
- (4) 1857 च्या उठावाच्या परिणामांची चर्चा करा.
- (5) भारत सरकारचा कायदा (1858) याचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालील कोणताही एक प्रश्नाचा उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) ब्रिटिशांच्या व्यापारविषयक धोरणातील बदलांचा शेतीच्या व्यापारीकरणाच्या संदर्भात आढावा घ्या.
- (2) 'ब्रिटिशांच्या धोरणांवरील भारतीयांच्या प्रतिक्रिया' यावर निबंध लिहा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-18

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

**[HS : Gr. VI (C) : Dr. B.R. Ambedkar and His
Times (1891 to 1956 A.D.)]**

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **20** words each (any *seven*) : [14]

- (1) Give any *two* names of Pioneer Dalit reformers in pre-Ambedkar times in Maharashtra.
- (2) Who wrote the famous book 'Satyarth Prakash' ?
- (3) What is 'Samvad Kaumudi' ?
- (4) Where was the head office of the 'Theosophical Society' in India ?
- (5) From which University did Dr. Babasaheb Ambedkar achieve his degrees of Doctor of Law and D.Litt ?
- (6) What is 'Bahishkrut Bharat' ?
- (7) When did Dr. Babasaheb Ambedkar publicly burn the 'Manusmriti' along with his followers ? Where ?
- (8) When did Simon Commission arrive in India ? Why was it opposed ?
- (9) What is 'Communal Award' ?
- (10) Why did Dr. Babasaheb Ambedkar accept the Poona Pact ?

P.T.O.

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]

- (1) Explain in brief the economic life in Indian Society in Pre-Ambedkar times.
- (2) Discuss the main teaching of the Satyashodhak Samaj.
- (3) Write a short note on Rajarshi Shahu Maharaj.
- (4) Explain the significance of the Kalaram Mandir Satyagraha.

3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]

- (1) Discuss the role played by the caste system in Indian society on the Eve of Ambedkar's Birth.
- (2) Discuss the importance of the Arya Samaj.
- (3) Evaluate the career of Dr. Babasaheb Ambedkar as a Journalist.
- (4) Discuss the thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar on Education.
- (5) Explain Dr. Babasaheb Ambedkar's role in 'Poona Pact'.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Evaluate the achievements of Raja Ram Mohan Roy as the pioneer Reformer of modern India.
- (2) Bring out the importance of 'Mahad Satyagraha' as a landmark in emancipation movement of the downtrodden.

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) आंबेडकरपूर्व काळातील महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन दलित समाजसुधारकांची नावे द्या.
- (2) 'सत्यार्थप्रकाश' हा सुप्रसिद्ध ग्रंथ कोणी लिहला ?
- (3) 'संवाद कौमुदी' काय आहे ?
- (4) थिऑसॉफीकल सोसायटीचे भारतातील मुख्यालय कोठे आहे ?
- (5) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी कोणत्या विद्यापीठातून 'डॉक्टर ऑफ लॉ' आणि 'डी. लिट.' या पदव्या प्राप्त केल्या ?
- (6) 'बहिष्कृत भारत' म्हणजे काय ?
- (7) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी आपल्या अनुयायासोबत 'मनुस्मृती' चे जाहीर दहन केव्हा केले ? कोठे ?
- (8) सायमन कमीशन भारतात केव्हा आले ? त्याला विरोध का करण्यात आला ?
- (9) 'जातीय निवाडा' म्हणजे काय ?
- (10) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी पुणे करार का स्वीकारला ?

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) आंबेडकरपूर्व काळात भारतीय समाजातील आर्थिक जीवन थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (2) सत्यशोधक समाजाच्या प्रमुख शिकवणींची चर्चा करा.
- (3) राजर्षी शाहू महाराजांवर संक्षिप्त टीप लिहा.
- (4) काळाराम मंदीर सत्याग्रहाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) आंबेडकरपूर्व काळातील भारतीय समाजातील जाती व्यवस्थेची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (2) आर्य समाजाचे महत्व स्पष्ट करा.
- (3) पत्रकार म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- (4) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची शिक्षणविषयक मते सांगा.
- (5) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची पुणे करारातील भूमिका स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) आधुनिक भारतातील आद्य समाज सुधारक म्हणून राजा राममोहन रॉय यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- (2) दलित मुक्ती चळवळीतील एक महत्वपूर्ण टप्पा म्हणून महाडच्या सत्याग्रहाचे महत्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-19

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(HS : Gr. V (a) : Administrative and Socio-Economic

History of Marathas)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **20** words each (any *seven*) : [14]

- (1) Who is author of 'Rajyavyavahar Kosh' ?
- (2) Write any *two* Marathi sources useful for the study of Administrative Socio-Economic History of the Marathas.
- (3) Explain the concept of 'Hindavi Swarajya'.
- (4) State the meaning of 'Mohatarfa'.
- (5) What is meant by 'Brahma Sabha' ?
- (6) State any *four* Balutedar.
- (7) Write the two types of Cavalry.
- (8) Give any *two* names of Chh. Shivaji's naval boats.
- (9) What was the office of 'Sarkarkun' ?
- (10) Explain the concept 'Sardeshmukhi'.

P.T.O.

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]
- (1) State the important Archival sources.
 - (2) Explain the concept of kingship under Chh. Shivaji.
 - (3) What was nature of provincial administration under the Peshwas ?
 - (4) Discuss about the fort administration during Chh. Shivaji's time.
3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]
- (1) Give an account of the nature and working of the Council of Ministers under Shivaji.
 - (2) Highlight the important features of Chh. Shivaji's tax system.
 - (3) Explain the salient features of the Land Revenue System during the Royal period.
 - (4) Write the nature of Military System of the Peshwas.
 - (5) Examine the achievement of the Maratha Navy under Chh. Shivaji.
4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (1) Examine the literary sources for the study of the administrative and socio-economic history of the Marathas.
 - (2) Describe various forms of crimes and punishments under the Peshwas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) 'राज्यव्यवहार कोष' चा लेखक कोण आहे ?
- (2) मराठ्यांच्या प्रशासकीय, सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या कोणत्याही दोन मराठी साधनांची नावे लिहा.
- (3) 'हिंदवी स्वराज्य' संकल्पना स्पष्ट करा.
- (4) 'मोहतर्फी' (व्यवसायकर) चा अर्थ सांगा.
- (5) 'ब्रह्मसभा' म्हणजे काय ?
- (6) कोणतेही चार बलुतेदार सांगा.
- (7) घोडदळचे दोन प्रकार लिहा.
- (8) छत्रपती शिवाजींच्या आरमारातील दोन नौकांची नावे लिहा.
- (9) 'सरकारकून' पद म्हणजे काय ?
- (10) 'सरदेशमुखी' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) प्रमुख पुराणवस्तु साधने सांगा.
- (2) शिवकालीन राजपदाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (3) पेशवेकाळातील प्रांतिक प्रशासनाचे स्वरूप काय होते ?
- (4) छत्रपती शिवाजींच्या काळातील किल्ल्यांच्या प्रशासनाची चर्चा करा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) शिवकाळातील मंत्रीपरिषदेचे स्वरूप आणि कामकाज ह्या विषयी वृत्तांत द्या.
- (2) छत्रपती शिवाजींच्या कर पद्धतीची वैशिष्ट्ये विशद करा.
- (3) शिवकालीन जमीन महसुल पद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (4) पेशवेकालीन लष्करी व्यवस्थेचे स्वरूप सांगा.
- (5) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या वर्चस्वाखालील मराठ्यांच्या नाविक कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न 500 शब्दात सोडवा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या प्रशासकीय, सामाजिक आणि आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासास उपयुक्त असणाऱ्या वाङ्मयीन साधनांचे परीक्षण करा.
- (2) पेशवेकाळातील विविध गुन्हे आणि शिक्षांचे प्रकार यांचे वर्णन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-2

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[HS-C-3 : History of India (Upto A.D. 1200)]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer the following questions in **20** words each (any *seven*) : [14]

- (1) State any *two* types of non-literary sources for the study of ancient Indian history.
- (2) What is 'Culture' ?
- (3) What is 'Vedas' ?
- (4) Who was Megasthenes ? Which works did he write ?
- (5) Explain the term 'Gavishthi'.
- (6) State the 'Tri-Ratney' in Jainism.
- (7) What is meant by the 'Tathagat' ?
- (8) Why did Ashoka accept the Buddhism ?
- (9) Which cities were established by Kanishka ?
- (10) Write any *two* characteristic features of the Gandhar Art.

P.T.O.

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]
- (1) Discuss the causes of the destruction of the Indus Valley Civilization.
 - (2) State the importance of the Ashramas in the life of Aryans.
 - (3) State the 'Ashtang Marga' of Buddhas.
 - (4) State the consequences of Alexander's invasion on India.
3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]
- (1) State the Archeological sources of Ancient Indian History.
 - (2) Discuss the causes of fall of the Jainism.
 - (3) Discuss the Mauryan administrative system.
 - (4) Review the achievement of Kanishka.
 - (5) Explain the importance of the Satavahanas in the history of the Deccan.
4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
- (1) Evaluate the achievements of Ashoka.
 - (2) Trace the development of art in the post-Mauryan period.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा : [14]
- (1) प्राचीन भारताच्या इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असणारी कोणतीही दोन वाङ्मयेतर (भौतिक) साधने सांगा ?

- (2) 'संस्कृती' म्हणजे काय ?
- (3) 'वेद' म्हणजे काय ?
- (4) मेगॉस्थिनिस हा कोण होता ? त्याने कोणता ग्रंथ लिहीला ?
- (5) 'गविष्ठी' (Gavishthi) ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (6) जैन धर्मातील 'त्रिरत्ने' सांगा.
- (7) 'तथागत' म्हणजे काय ?
- (8) सम्राट अशोकाने बौद्ध धर्म का स्विकारला ?
- (9) कनिष्काने कोणती शहरे वसविली ?
- (10) गांधार कलेची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [8]

- (1) सिंधु संस्कृतीच्या विनाशाच्या कारणांची चर्चा करा.
- (2) आर्यांच्या जीवनातील आश्रम व्यवस्थेचे महत्त्व सांगा.
- (3) गौतम बुद्धांचा अष्टांग मार्ग सांगा.
- (4) अलेक्झांडरच्या स्वारीचे भारतावरील परिणाम लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा : [18]

- (1) प्राचीन भारतीय इतिहासाचे पुरातत्वीय साधनांचे वर्णन करा.
- (2) जैन धर्माच्या पतनाच्या कारणांची चर्चा करा.

- (3) मौर्याच्या प्रशासकीय व्यवस्थेची चर्चा करा.
- (4) कनिष्काच्या कामगिरीचा आढावा घ्या.
- (5) दक्षिण भारताच्या इतिहासातील सातवाहनांचे महत्व स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा : [20]

- (1) अशोकाच्या कामगिरीचे मुल्यमापन करा.
- (2) मौर्योत्तर कालखंडातील कलेच्या विकासाचा मागोवा घ्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-201

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Core Paper No. 4)

(History and its Practice)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) What is 'Hermeneutics' ? Bring out its importance of the various processes in History writing.

Or

(2) What is 'Grouping of Facts' ? How is it achieved ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(1) Explain the concept 'Generalization'. Comment on its types and limitations.

Or

(2) What is orientalist school of History writing ? Bring out its philosophical foundations with special reference to Indian History.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the significance research outline.

P.T.O.

- (2) State the uses of History.
- (3) What is 'Foot note' ? Why is it given ?
- (4) How are the Myths and Folklores used in historical understanding ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Explain the concept of 'Heuristics'.
- (2) Significance of Hypothesis.
- (3) Demerits in Nationalist school of history writing.
- (4) Philosophical foundations of Imperialistic school of history writing.
- (5) Necessity of Bibliography.
- (6) Theological attitude in ancient Indian history writing.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'हेरमेन्यूटिक्स (Hermeneutics) म्हणजे काय ? इतिहास लेखनातील त्याच्या विविध प्रक्रियांचे महत्व विशद करा.

किंवा

- (2) 'घटितांची जुळवाजुळव' म्हणजे काय ? ते कसे साध्य केले जाते ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'सामान्यीकरण' ही संकल्पना स्पष्ट करा. इतिहास लेखन-शास्त्रातील त्याचे प्रकार व मर्यादावर भाष्य करा.

किंवा

- (2) 'पौरवात्यवादी इतिहास लेखन' प्रवाह म्हणजे काय ? भारतीय इतिहासाच्या विशेष संदर्भात त्याची तात्विक भूमिका विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) संशोधन आराखड्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
(2) इतिहास विषयाचे सदुपयोग सांगा.
(3) 'तळटिपा' म्हणजे काय ? त्या कां द्याव्या लगतात ?
(4) दंतकथा व लोक समजूतींचा इतिहास कळण्यास कितपत उपयोग होतो ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'ह्यूरिस्टिक्स' (Heuristics) ही संकल्पना विशद करा
(2) गृहितकाचे महत्त्व
(3) राष्ट्रवादी इतिहास लेखन प्रवाहातील दोष
(4) साम्राज्यवादी इतिहास लेखनामागील तात्विक भूमिका
(5) संदर्भसूचीची आवश्यकता
(6) प्राचीन भारतीय इतिहास लेखन परंपरेतील 'ईश्वरवादी' दृष्टीकोन.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-202

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[Core Paper No. 5]

(Evolution of Ideas and Institutions in Medieval India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words each : [20]

(1) Examine the nature of the writings of European traveller's accounts on medieval India.

Or

(2) Examine the context within which Barani and Abul Fazl theorised about the state.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words each : [20]

(1) What is 'Social Stratification' ? How is it applicable to the medieval Indian society ?

Or

(2) Is the Feudalism debate relevant to medieval India ? Why ?

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Mention the salient features of theocracy state.

P.T.O.

- (2) Explain the philosophical foundations of Sufism.
- (3) Explain the nature of social structure under the Vijayanagar state.
- (4) Give an account of the currency system under Sultanate period.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Explain the concept of 'Medievalism'.
- (2) Salient features of Autocracy state.
- (3) Ideas of the state in 'Adnyapatra'
- (4) What is 'Social mobility' ?
- (5) Significance of Bhakti
- (6) Political effects of the emergence of British rule in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) युरोपीयन प्रवाशांच्या मध्ययुगीन भारतविषयक लेखनाचे स्वरूप विशद करा.

किंवा

- (2) बरनी आणि अबुल फजल यांच्या राज्यविषयक सैद्धांतिक मांडणीच्या पार्श्वभूमीचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी **500** शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'सामाजिक स्तरिकरण' म्हणजे काय ? मध्ययुगीन भारतीय समाजाच्या संदर्भात ते कितपत लागू पडते ?

किंवा

- (2) सामंतशाही विषयक वाद मध्ययुगीन भारताच्या संदर्भात प्रस्तुत आहे काय ? कां ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) ईश्वर सत्ताक राज्य पद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
(2) सुफीवादी तात्विक बैठक स्पष्ट करा.
(3) विजयनगर राज्यातील सामाजिक रचनेचे स्वरूप विशद करा.
(4) सुलतानशाहीकालीन चलन पद्धतीचा वृत्तांत द्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (1) 'मध्ययुगवाद' संकल्पना विशद करा.
(2) एकतंत्री राज्याची वैशिष्ट्ये.
(3) आज्ञापत्रातील राज्यविषयक विचार.
(4) 'सामाजिक गतिशीलता' म्हणजे काय ?
(5) भक्ती मार्गाचे महत्व.
(6) ब्रिटिशांच्या आगमनाचे भारतावरील राजकीय परिणाम.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-203

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[Core Course Paper No. 6]

(Socio-Economic History of the Marathas)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
Examine the literary sources for the study of socio-economic history of the Marathas.

Or

Explain the significance of fairs and festivals in the socio-economic life of Medieval Maratha Country.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
Examine the nature of Balutedari System under the Marathas.

Or

Explain the concept of social stratification and mobility with special reference to medieval society of Maharashtra.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
(1) Explain the contribution of Vasudeo Shastri Khare in collecting and publishing the various sources of Maratha history.

P.T.O.

- (2) Mention the salient features of Education System under the Marathas.
- (3) Examine the Agrarian System under the Peshwas.
- (4) What do you know about the trade routes under the Maratha Country ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define the socio-economic history.
- (2) Famine relief measures undertook by the Maratha Government.
- (3) Position of women under the Marathas.
- (4) Difference between Hundi and Varat.
- (5) Types of land under Maratha Country.
- (6) Mints under the Marathas.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
मराठ्यांच्या सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासास उपयुक्त असणाऱ्या वाङ्मयीन साधनांचे परीक्षण करा.

किंवा

मध्ययुगीन मराठी प्रदेशातील सामाजिक व आर्थिक जीवनात जत्रा व सण यांचे महत्त्व विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
मराठेकालीन बलुतेदारी पद्धतीच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील मध्ययुगीन समाजाच्या विशेष संदर्भात सामाजिक स्तरिकरण व सामाजिक गतिशिलता या संकल्पना स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या इतिहासासंबंधी विविध साधने जमा व प्रसिद्ध करण्यात वासुदेवशास्त्री खरे यांनी केलेली कामगिरी विशद करा.
- (2) मराठेकालीन शिक्षण व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा
- (3) पेशवेकालीन कृषी व्यवस्थेचे परीक्षण करा.
- (4) मराठी प्रदेशातील व्यापारी मार्गाविषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (1) सामाजिक-आर्थिक इतिहासाचा अन्वयार्थ
- (2) मराठा राज्यकर्त्यांनी दुष्काळ निवारण्यासाठी अवलंबिलेले उपाय
- (3) मराठेकालीन स्त्रीयांची स्थिती
- (4) हुंडी व वरात यातील फरक
- (5) मराठा राज्यातील जमीनीचे प्रकार
- (6) मराठेकालीन टांकसाळी.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-204

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper No. 5

[Marathas in 17th and 18th Century Power Politics]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
Discuss the bases of Maratha Political Power.

Or

Explain the concept, 'Maratha Confederacy'. Which factors led to its rise under Balaji Vishwanath ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
Examine the role played by Bajirao I to expand the Maratha Power in North.

Or

"The incorporate Maratha state converted into Colonial state."
Comment.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
(1) Comment on 18th Century debate of Marathas Power Politics.
(2) Explain the concept, 'Maharashtra Dharma'.

P.T.O.

- (3) Examine the causes of Maratha expansion in North Karnataka.
- (4) How far did the Marathas create the sphere of Influence in Bengal and Orissa ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Constitutional significance of the three Sanadas.
- (2) Political meaning of the titles, 'Chhatrapati' and 'Peshwa'.
- (3) Nature and significance of the Vatan.
- (4) Philosophical foundations of the Saranjam system.
- (5) Marathas' political power in Gujarat.
- (6) Sphere of Influence of the Marathas in Antarveda.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
मराठा राजकिय अधिसत्तेच्या आधारभूत घटकांची चर्चा करा.

किंवा

‘मराठा मंडळ’ ही संकल्पना विशद करा. बालाजी विश्वनाथाच्या काळात तिच्या उदयास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
मराठ्यांच्या उत्तरेकडील सत्ता विस्तारात पहिल्या बाजीरावाने बजावलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

किंवा

‘एकसंघ मराठा राज्य नंतर वसाहती राज्य बनले.’ या विधानावर भाष्य करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
- (1) 18व्या शतकातील मराठा सत्तेच्या राजकारणाची साधक-बाधक चर्चा करा.
 - (2) ‘महाराष्ट्र धर्म’ ही संकल्पना विशद करा.
 - (3) मराठ्यांच्या उत्तर कर्नाटकातील सत्ता विस्ताराची कारणमिमांसा करा.
 - (4) मराठ्यांनी बंगाल व ओरिसात आपले प्रभाव क्षेत्र कसे निर्माण केले ?
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]
- (1) त्रिसनदांचे घटनात्मक महत्त्व
 - (2) ‘छत्रपती’ व ‘पेशवा’ या बिरुदांचा राजकिय अन्वयार्थ
 - (3) वतनसंस्थेचे स्वरूप व महत्त्व
 - (4) सरंजाम व्यवस्थेची तात्त्विक बैठक
 - (5) गुजरातेतील मराठी राजवट
 - (6) अंतर्वेदीतील मराठ्यांचे राजकिय प्रभावक्षेत्र.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-205

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[Optional Paper No. 6]

(Nature of Dalit Movement in Maharashtra)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer the following question in **500** words : [20]

Assess the contribution of Rajarshri Shahuji Maharaj in solving the problems of Untouchables.

Or

What is the Political Ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar ? How does it help for the growth of democracy in India ?

2. Answer the following question in **500** words : [20]

What were the motives of Dr. Babasaheb Ambedkar in launching the Mahad Satyagraha ? How far was it achieved ?

Or

Examine the achievements of the All India Scheduled Caste Federation.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(1) Explain the ideology of Dr. Babasaheb Ambedkar on Economics.

P.T.O.

- (2) How far did the provisions in Poona Pact safeguard the interest of lower castes ?
- (3) Which factors led to Dr. Ambedkar's Great Conversion to Buddhism ?
- (4) Explain the nature of post-Ambedkarian Movement.

4. Write notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Vedokta incident
- (2) Muknayak
- (3) Dr. Ambedkar's views in "Thoughts on Pakistan"
- (4) Hindu Code Bill
- (5) Secularism
- (6) Conference of Yeola (1935).

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालील प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
अस्पृशांच्या समस्या सोडविण्यात राजर्षि शाहूजी महाराज यांनी केलेल्या योगदानाचे मूल्यांकन करा.

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे राजकिय विचार काय होते ? भारतीय लोकशाहीच्या वाढीसाठी त्याचा कितपत उपयोग होतो ?

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

महाडचा सत्याग्रह सुरु करण्यामागे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे काय हेतू होते ? ते कसे साध्य झाले ?

किंवा

अखिल भारतीय शेड्युल्ड कास्ट फेडरेशनच्या कार्याचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (1) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे अर्थविषयक विचार स्पष्ट करा.
- (2) पुणे करारातील तरतूदींमुळे दलितांच्या हितसंबंधांचे कितपत रक्षण करण्यात आले ?
- (3) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या बौद्ध धर्म प्रवेशास कोणते घटक कारणीभूत ठरले ?
- (4) उत्तर आंबेडकरी चळवळीचे स्वरूप विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (1) वेदोक्त प्रकरण
- (2) मूकनायक
- (3) 'थॉटस् ऑन पाकिस्तान' ग्रंथातील डॉ. आंबेडकरांचे विचार
- (4) हिंदू कोड बिल
- (5) धर्मनिरपेक्षता
- (6) येवला परिषदेचे महत्व (1935).

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-206

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper No. 7

(Economic History of Medieval India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
Assess the nature and significance of Land Grant systems in Early Medieval Age.

Or

Sketch the growth of trade and industries under the Mughal State.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words each : [20]
What is 'Jagirdari System' ? How is it applicable to the context of Medieval Indian Economy ?

Or

Examine the Currency and Banking System under the Mughals.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
(1) State the salient features of Zamindari System under the Mughals.

P.T.O.

- (2) Explain the contribution of Banjaras in Internal Trade and Transportation.
- (3) Explain the nature and significance of Saltpetre Industry in Medieval India.
- (4) How the traditional economy of India was completely displaced by the British rule ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Define Economic History.
- (2) The South-Indian Guilds.
- (3) Mercantile Communities.
- (4) Types of Hundis.
- (5) Muhumudi coins of Mughals.
- (6) Significance of Dyeing Industry.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
पूर्व मध्ययुगीन भारतातील भूमी दानांचे स्वरूप आणि महत्त्व यांचे मूल्यांकन करा.

किंवा

मोगलकालीन राज्यातील व्यापार व उद्योगधंद्यांच्या विकासाची रूपरेषा द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
'जहागिरदारी पद्धत' म्हणजे काय ? मध्ययुगीन भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या संदर्भात ती कितपत लागू पडते ?

किंवा

मोगलकालीन चलन पद्धती व पेढी व्यवहाराचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
(1) मोगलकालीन जमीनदारी व्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
(2) अंतर्गत व्यापार आणि वाहतूकीच्या क्षेत्रातील बंजान्यांचे योगदान स्पष्ट करा.
(3) मध्ययुगीन भारतातील सोरा उद्योगाचे स्वरूप आणि महत्व विशद करा.
(4) भारतातील परंपरागत अर्थव्यवस्था ब्रिटिशांच्या कारभारामुळे कशी आमूलाग्र बदलली ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]
(1) आर्थिक इतिहासाचा अन्वयार्थ
(2) दक्षिण भारतातील व्यापारी श्रेणी
(3) व्यापारी जमाती
(4) हुंडीचे प्रकार
(5) मोगलकालीन मुहमुदी नाणी
(6) रंगकाम उद्योगाचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-207

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper No. 08

(History of Science and Technology in India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
Examine the development of Mathematics in ancient India.

Or

Assess the contribution of Sawai Jaising of Jaipur to Science in Medieval India.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
Review the Scientific Institutions in British India.

Or

Explain the main steps of scientific and technological progress in India since Independence till 1964.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
(1) Explain the impact of western science and technology in India.

P.T.O.

- (2) What do you know about the progress of Astronomy in ancient India ?
- (3) Explain Jawaharlal Nehru's contribution towards the Science Policy in India.
- (4) State India's progress in the field of Nuclear Power.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (1) Town planning in Indus Civilization
- (2) Ayurvedas in ancient India
- (3) Agricultural Technology in Medieval India
- (4) Science Policy under the British Rule
- (5) Achievement of ISRO
- (6) Development in Communication in Post-Independent India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

प्राचीन भारतातील गणितशास्त्राच्या विकासाचे परीक्षण करा.

किंवा

मध्ययुगीन भारतातील विज्ञान क्षेत्राला जयपूरच्या सवाई जयसिंगाने केलेल्या योगदानाचे मुल्यांकन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
ब्रिटिशकालीन भारतातील वैज्ञानिक संस्थांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर भारतातील 1964 पर्यंतच्या वैज्ञानिक व तांत्रिक प्रगतीचे ठळक टप्पे विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (1) पाश्चात्य विज्ञान व तंत्रज्ञानाचा भारतावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
- (2) प्राचीन भारतातील खगोलशास्त्राच्या प्रगतीविषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?
- (3) पं. जवाहरलाल नेहरूंचे विज्ञानविषयक धोरणातील योगदान विशद करा.
- (4) अणुशक्तीच्या क्षेत्रातील भारताची कामगिरी स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (1) सिंधू संस्कृतीकालीन नगर रचना
- (2) प्राचीन भारतीय आयुर्वेद
- (3) मध्ययुगीन भारतातील कृषी तंत्रज्ञान
- (4) ब्रिटिश सरकारचे विज्ञानविषयक धोरण
- (5) इस्रोची [ISRO] कामगिरी
- (6) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील संदेशवहन तंत्राचा विकास.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-208

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Optional Paper No. 11)

[Peasant Movements in India (Medieval and Modern)]

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Explain the Maoist theory about the peasantry.

(ii) Explain the stratification among peasants in detail.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Review the peasant revolts during the Mughal period.

(ii) Discuss the various revolts in the 18th Century India.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Explain in brief the Marxist theory about peasantry.

(ii) Discuss in brief the peasant revolts during Sultanate period.

(iii) Discuss the Indigo farming peasant revolt.

(iv) Describe the Deccan peasant revolt.

P.T.O.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each. [20]

- (i) Rich peasant
- (ii) Peasants under Jajmani
- (iii) Champaran revolt
- (iv) Eka revolt
- (v) Tebhaga revolt
- (vi) Telengana revolt.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. [20]

- (i) माओ प्रणित शेतकरी विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
- (ii) शेतकरी वर्गातील स्तरीकरण सविस्तर स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. [20]

- (i) मोगल (मुघल) काळातील शेतकरी उठावांचा आढावा घ्या.
- (ii) इ.स. 18व्या शतकातील भारतातील विविध उठावांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तर प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा. [20]

- (i) मार्क्सचा शेतकरी विषयक सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (ii) सुलतानशाही काळातील शेतकरी उठावांची थोडक्यात चर्चा करा.
- (iii) नीळ उत्पादक शेतकऱ्यांच्या उठावाची चर्चा करा.
- (iv) दख्खन (दंगे) शेतकरी उठावाचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा. [20]

- (i) श्रीमंत शेतकरी
- (ii) जजमानी (पद्धतीतील) शेतकरी
- (iii) चंपारण्य उठाव
- (iv) एका उठाव
- (v) तेभाग उठाव
- (vi) तेलंगणातील उठाव.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-209

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Optional Paper No. 12)

(History of Art and Architecture in India : Medieval Period)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the salient features and differentiate between the Chandela Art and the Pala-Sena Art.

(ii) Describe in detail the characteristics of the western Chalukya and Solanki Art.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the salient features of the Hoysala and Kakatiya Art.

(ii) Describe in detail the Sultanate Art and Architecture with special reference to Delhi.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Discuss the characteristics of the Soma and Eastern Ganga Art.
 - (ii) Review the details of the Western Indian Manuscript Painting.
 - (iii) Differentiate between the Deccan Style and Bengal Style of the Sultanate Art and Architecture.
 - (iv) Review the Mughal Architecture with special reference to Delhi and Agra.
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Paramara Art
 - (ii) Chola Art
 - (iii) Kerala Art
 - (iv) Gujarat style during Sultanate period
 - (v) Mughal painting
 - (vi) Deccani styles during Mughal period.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) पाल-सेन कला आणि चंडेल कला यांची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगून त्यामधील फरक स्पष्ट करा.
 - (ii) पश्चिमेकडील चालुक्य आणि सोळंकी कला यांच्या वैशिष्ट्यांचे सविस्तर वर्णन करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) होयसाळ आणि काकतीय कला यांची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.
- (ii) दिल्लीच्या विशेष संदर्भात सुलतानशाहीच्या कला व स्थापत्य यांचे सविस्तर वर्णन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (i) सोम आणि पुर्वेकडील गंगा घराण्याच्या कलेच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (ii) पश्चिमेकडील भारतीय मैन्युस्क्रिप्ट (Manuscript) चित्रकलेचा सविस्तर आढावा घ्या.
- (iii) सुलतानशाहीच्या कालखंडातील दख्खनी कला आणि स्थापत्य व बंगालची कला व स्थापत्य यातील भेद स्पष्ट करा.
- (iv) दिल्ली आणि आग्रा यांच्या विशेष संदर्भासह मोगल स्थापत्य कलेचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (i) परमार कला
- (ii) चोळ कला
- (iii) केरळ कला
- (iv) सुलतानशाहीच्या काळातील गुजराथ कलेची पद्धती **किंवा** गुजराथ पद्धतीची कला.
- (v) मोगल (मुघल) चित्रकला
- (vi) मोगल काळातील दख्खनी कलेच्या पद्धती **किंवा** मुघल काळातील दख्खनी पद्धतीच्या कला.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-210

M.A. (Part I) (Second Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

Optional Paper No. 14

(Nationalism in Afro-Asian Countries)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

- N.B. :—** (i) *All* questions are compulsory.
(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Discuss the socio-economic conditions in Asia in pre-colonial period.
 - (ii) Explain the process of colonization in Africa.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Give an account of emergence of freedom movements in Africa.
 - (ii) Review the causes of end of colonization.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (i) Discuss the political conditions in India and China in pre-colonial period.
 - (ii) Discuss the English-French rivalry in India in the 18th Century.

P.T.O.

- (iii) Explain the Open-door policy in China.
- (iv) Discuss the new wave of Freedom Movements in Asia during the Second World War.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each. [20]

- (i) French Colonies in Africa
- (ii) Dutch Colonies in Asia
- (iii) German Colonies in Asia
- (iv) Boxer Revolt
- (v) Nelson Mandela
- (vi) Civil Disobedience Movement.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) वसाहतपुर्व कालीन आशियातील सामाजिक-आर्थिक परिस्थितीची चर्चा करा.
- (ii) आफ्रिकेतील वसाहती करणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) आफ्रिकेतील स्वातंत्र्य चळवळीच्या उदयाचा वृत्तांत द्या.
- (ii) वसाहतवादाच्या अस्ताच्या कारणांचा आढावा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) भारत आणि चीन मधील वसाहतपुर्व काळातील राजकिय परिस्थितीची चर्चा करा.
- (ii) 18व्या शतकातील भारतातील इंग्रज-फ्रेंच संघर्षाची चर्चा करा.
- (iii) चीनमधील 'मुक्तद्वार धोरण' स्पष्ट करा.
- (iv) दुसऱ्या महायुद्धकाळातील आशियातील स्वातंत्र्य चळवळीच्या नव्या लाटेची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) आफ्रिकेतील फ्रेंचांच्या वसाहती
- (ii) आशियातील डच वसाहती
- (iii) आशियातील जर्मनीच्या वसाहती
- (iv) बॉक्सर बंड
- (v) नेल्सन मंडेला
- (vi) सविनय कायदेभंगाची चळवळ.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-3

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[HS-C-5 : Royal Period of Maratha History (1630-1707)]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer the following questions in **20** words each (any *seven*) : [14]

- (1) State any *two* Marathi sources useful for the study of Royal period.
- (2) Name *two* poetry works written by Jairam Pinde.
- (3) What was the meaning of Shivaji's Swarajya ?
- (4) State the meaning of 'Chhatrapati'.
- (5) State the name of Parganas in Maharashtra under Shahaji Maharaj.
- (6) What happened in the following years ?
 - (i) 12th July 1660
 - (ii) 11th May 1666.
- (7) Explain Grant Duff's opinion about the rise of Maratha power.
- (8) Who was Inayat Khan ?
- (9) Write any *two* effects of Javali expedition.
- (10) Write any *two* causes of the Sack of Surat.

P.T.O.

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]

- (1) Explain the concept of 'Maharashtra Dharma'.
- (2) Describe the social condition in Maharashtra before the rise of Shivaji.
- (3) Give a brief account of Shahaji's Jagir in Karnataka.

3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]

- (1) Critically examine the various foreign sources for study of Royal period of Maratha History.
- (2) "The acquisition of Javali was the result of deliberate murder and organized treachery on the part of Shivaji." Comment.
- (3) Write the views of various historians about the execution of Afzal Khan. State your opinion.
- (4) Account for the invasion of Shaista Khan on the Maratha Country.
- (5) What were the terms of treaty of Purandar ? Examine its consequences.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Account for the rise of Maratha power.
- (2) Why did Shivaji visit Agra ? Bring out its political implications.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) शिवकाळाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेली दोन मराठी साधने सांगा.
- (2) जयरामपिंडेने लिहीलेल्या दोन काव्य ग्रंथाची नावे लिहा.
- (3) शिवाजी महाराजांच्या 'स्वराज्य' या संकल्पनेस कोणता अर्थ होता ?
- (4) 'छत्रपती' या शब्दाचा अर्थ सांगा.
- (5) शहाजी महाराजांचे महाराष्ट्रातील जहागीरीचे परगणे (Parganas) सांगा.
- (6) खालील वर्षात कोणत्या घटना घडल्या ?
 - (i) 12 जूलै 1660
 - (ii) 11 मे 1666.
- (7) मराठी सत्तेच्या उदयाबाबत ग्रँट-डफचे मत स्पष्ट करा.
- (8) इनायत खान कोण होता ?
- (9) जावळी प्रसंगाचे दोन परिणाम लिहा.
- (10) सुरत लुटीची दोन कारणे सांगा.

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) 'महाराष्ट्र धर्म' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) शिवाजी महाराजांच्या उदयापुर्वीची महाराष्ट्रातील सामाजिक परिस्थिती सांगा.
- (3) शहाजी राजे यांच्या कर्नाटकातील जहागीरीविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) मराठ्यांच्या इतिहासातील शिवकाळासंबंधीच्या विविध परकीय साधनांचे परीक्षण करा.
- (2) “जावळीचा विजय हा शिवाजी महाराजांनी हेतुतः केलेल्या खुनाचा व पुर्वनियोजित कटाचा परिणाम होता.” भाष्य करा.
- (3) अफझलखानाच्या वधाबाबत प्रमुख इतिहासकारांची मते सांगून तुमचे मत नोंदवा.
- (4) शाहिस्तेखानाच्या मराठ्यांच्या राज्यावरील स्वारीची कारणमिमांसा करा.
- (5) पुरंदर तहाच्या अटी कोणत्या होत्या ? त्याच्या परिणामांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांची 500 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) मराठ्यांच्या सत्तेच्या उदयाची कारणमिमांसा करा.
- (2) शिवाजीने आग्राला भेट का दिली ? त्याचे कोणते राजकीय परिणाम झाले ?

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-301

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Core Course No. 7)

(Ancient and Medieval Civilizations of the World)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Assess the contribution of Mesopotamia to the development of Arts and Science.
 - (ii) Explain the Indus civilization as an Urban civilization with the context to its salient features.
2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]
 - (i) Examine the development of Mathematics and Medicine in Greece.
 - (ii) Review the evolution of social and economic life in Rome.
3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
 - (i) Explain the cultural importance of Holy Roman Empire.
 - (ii) Bring out the salient features of Arabian civilization.

P.T.O.

(iii) Examine the social aspects of feudal system with special reference to the position of women in medieval west.

(iv) What were the main causes for the struggle between the Church and State ?

4. Write short answers of any *four* of the following questions in 100 words each : [20]

(i) Religion in ancient China

(ii) Central Government of Greece

(iii) Explain the term, 'Dark Ages'

(iv) The role of Latin as a medium in Medieval Europe

(v) Define Nation-States

(vi) What is 'Absolute Monarchy' ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) कला आणि विज्ञानाच्या विकासामध्ये मेसोपोटेमियाने केलेल्या कामगिरीचे मूल्यांकन करा.

(ii) सिंधू संस्कृती ही नागरी संस्कृती होती, हे तिच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (i) ग्रीस मधील गणित आणि वैद्यकशास्त्राच्या विकासाचे परीक्षण करा.
- (ii) रोम मधील सामाजिक-आर्थिक जीवनातील स्थित्यंतराचा मागोवा घ्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) पवित्र रोमन साम्राज्याचे सांस्कृतिक महत्त्व स्पष्ट करा.
- (ii) अरेबियन संस्कृतीची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (iii) मध्ययुगीन पश्चिमेतील स्त्रियांच्या विशेष संदर्भात सामंतशाही पद्धतीतील सामाजिक घटकांचे परीक्षण करा.
- (iv) धर्मसत्ता आणि राज्यसत्ता यांच्यातील संघर्षाची प्रमुख कारणे काय होती ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) प्राचीन चीन मधील धर्मकल्पना.
- (ii) ग्रीस मधील केंद्रिय शासनव्यवस्था.
- (iii) 'अंधार युग' ही संज्ञा विशद करा.
- (iv) मध्ययुगीन युरोपात लॅटिनने माध्यम म्हणून बजावलेली भूमिका.
- (v) राष्ट्र-राज्य संकल्पनेचा अर्थ सांगा.
- (vi) निरंकुश राजसत्ताक पद्धती म्हणजे काय ?

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-302

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Core Course No. 8)

(Indian History : Challenges and Perspectives)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) All questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) Examine the context within which Sukracharya and Ramachandrapant Amatya theorised about the state.

(ii) What is 'Urbanisation' ? Explain the processes of urbanisation in Indian History.

2. Answer any *one* of the following questions in 500 words : [20]

(i) What is the meaning of 'Feudalism' ? Examine the nature of Indian feudalism.

(ii) Define the term 'capitalism'. Explain the role of foreign capital in India before Independence.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Examine the Socio-Economic problems of urbanisation in India.
 - (ii) Do you think that the mansabdari system was an effective instrument for maintaining the Mughal state ?
 - (iii) Explain the factors for potentialities of capitalism.
 - (iv) Define the term, 'Orientalism'. Explain its salient features.
4. Write short answers any *four* of the following in **100** words each. [20]
- (i) Principles of state in Arthashastra
 - (ii) The concept of 'Nation-State'
 - (iii) Types of Urbanisation
 - (iv) Social aspects of Urban Society
 - (v) Contribution of Orientalism to Indian Historiography
 - (vi) Disadvantages of Orientalist History.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा. [20]
- (i) शुक्राचार्य आणि रामचंद्रपंत अमात्य यांच्या राज्यविषयक सैद्धांतिक मांडणीचे परीक्षण करा.
 - (ii) 'नागरीकरण' म्हणजे काय ? भारतीय इतिहासातील नागरीकरणाच्या प्रक्रियेचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

- (i) सरंजामशाही म्हणजे काय ? भारतीय सरंजामशाहीचे स्वरूप विशद करा.
- (ii) भांडवलशाहीचा अर्थ सांगा. स्वातंत्र्यपूर्व भारतातील परकीय भांडवलाची भूमिका स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा. [20]

- (i) भारतातील शहरीकरणाच्या सामाजिक-आर्थिक समस्यांचे परीक्षण करा.
- (ii) मनसबदारी पद्धत मुघल राज्याला आधारभूत असे प्रभावी साधन होते, या विधानाशी तुम्ही सहमत आहात का ? कां ?
- (iii) भांडवलशाहीस आवश्यक असलेले पोषक घटक स्पष्ट करा.
- (iv) 'पौर्वात्यवाद' या संज्ञेचा अर्थ सांगून तिची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [20]

- (i) अर्थशास्त्रातील राज्यविषयक तत्वे
- (ii) राष्ट्र-राज्यविषयक संकल्पना
- (iii) नागरीकरणाचे प्रकार
- (iv) नागरी समाजाचे सामाजिक घटक
- (v) पौर्वात्यवादाचे भारतीय इतिहासास लाभलेले योगदान
- (vi) पौर्वात्यवादी इतिहास लेखनातील दोष.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-303

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Core Paper 9)

(Economic History of Modern India)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) State the salient features of the permanent settlement system; and discuss its merits and demerits.

(ii) Define the term 'Deindustrialization'. What were its consequences ?

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) What is meant by 'Commercialization of Agriculture' ? Explain the causes and consequences of the Commercialization of Agriculture.

(ii) Give an outline of the Fiscal System adopted by the Government of India Act, 1919. Why was it criticised ?

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]
- (i) Explain the nature of the mercantilist phase of Colonial Economy.
 - (ii) State the salient features of the Ryotwari system in Bombay Presidency.
 - (iii) Give an account of the development of Textile Industry in India, during the period of your study.
 - (iv) What were the adverse effects of the Great depression on the foreign trade of India ?
4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]
- (i) Economic Imperialism.
 - (ii) Tata Iron and Steel Company (TISCO).
 - (iii) Recommendations of Sir William Accworth Committee.
 - (iv) Home Charges.
 - (v) Niemeyer Award.
 - (vi) Presidency Banks.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'कायमधारा पद्धतीची' ठळक वैशिष्ट्ये सांगून तिच्या गुण-दोषांची चर्चा करा.
 - (ii) 'अनुद्योगिकरण' ही संज्ञा स्पष्ट करा. त्याचे परिणाम काय झाले ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]
- (i) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय ? शेतीच्या व्यापारीकरणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.
- (ii) इ.स. 1919 च्या भारत सरकारविषयक कायदानुसार स्विकारण्यात आलेल्या वित्तीय व्यवस्थेची रूपरेषा द्या. तिच्यावर टीका कां करण्यात आली ?
3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
- (i) वासाहतिक अर्थव्यवस्थेतील 'व्यापारवादी अवस्थेचे' स्वरूप स्पष्ट करा.
- (ii) मुंबई इलाख्यातील रयतवारी पद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (iii) तुमच्या अभ्यासक्रमाच्या कालखंडातील, भारतातील कापड उद्योगाच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.
- (iv) आर्थिक महामंदीमुळे भारताच्या परराष्ट्रीय व्यापारावर कोणते अनिष्ट परिणाम घडून आले ?
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]
- (i) आर्थिक साम्राज्यवाद
- (ii) टाटा आयरन अँड स्टील कंपनी (TISCO)
- (iii) सर विल्यम अँकवर्थ समितीच्या शिफारसी
- (iv) होम चार्जेस्
- (v) नेमिअर निवाडा
- (vi) प्रेसिडेन्सी बँका. (इलाखा बँका).

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-304

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Optional Paper 15)

(Maharashtra in the 19th Century : Structural Changes)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the salient features of Maharashtra Culture.

(ii) Explain the contribution of Bhakti Movement with reference to the work of Saints.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Describe the Judicial system in 19th century, with reference to the work of Elphinstone.

(ii) What is constitutionalism ? How was the social life in 19th century Maharashtra influenced by it ?

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) "There were potentials of social mobility in the Maratha Expansionism of 18th Century Maharashtra." Discuss.
- (ii) What do you know about the Romanticism ?
- (iii) "Rise of Middle class was a unique feature of 19th Century Maharashtra." Discuss.
- (iv) What is meant by 'working class movement' ?

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Foundation of Swarajya
- (ii) Humanism
- (iii) Non-Brahmin Consciousness
- (iv) Causes for the rise of Nationalism in Maharashtra
- (v) Economic Nationalism
- (vi) Work of Pune Sarvajanik Sabha.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) महाराष्ट्र संस्कृतीच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (ii) संतांच्या कार्याच्या संदर्भात भक्ती चळवळीचे योगदान स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) एल्फिन्स्टनच्या कार्याच्या संदर्भात, 19व्या शतकातील न्याय व्यवस्था वर्णन करा.
- (ii) 'घटनावाद' म्हणजे काय ? 19व्या शतकातील महाराष्ट्रातील सामाजिक जीवन त्यामुळे कसे प्रभावित झाले ?

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]

- (i) "18व्या शतकातील महाराष्ट्रातील मराठा विस्तारवादात सामाजिक गतिशीलतेच्या क्षमता होत्या." चर्चा करा.
- (ii) 'स्वच्छंदतावाद' या विषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?
- (iii) "मध्यमवर्गाचा उदय हे 19व्या शतकातील महाराष्ट्राचे अद्वितीय वैशिष्ट्य होते." चर्चा करा.
- (iv) 'कष्टकरी वर्गाची चळवळ' म्हणजे काय ?

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा : [20]

- (i) स्वराज्याची स्थापना
- (ii) मानवतावाद
- (iii) ब्राह्मणेतर जाणीवा
- (iv) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाच्या उदयाची कारणे
- (v) आर्थिक राष्ट्रवाद
- (vi) पुणे सार्वजनिक सभेचे कार्य.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-305

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Optional Paper No. 16)

(British Administrative Policies in India 1765-1892)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the ideological influences on British Administrative Policy.

(ii) Discuss the salient features of the Regulating Act of 1773.

2. Attempt any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Discuss the evolution of the Judiciary System under the British Government from 1772 to 1892.

(ii) Explain the social policy of the British Government from 1765 to 1892.

3. Attempt any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) Discuss the permanent settlement system and state its merits and demerits.

P.T.O.

- (ii) Discuss the British Educational Policy upto 1857.
- (iii) State the recommendations of the Strachy Commission.
- (iv) Discuss the provisions of the Indian Council Act of 1892.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Charter Act of 1813
- (ii) Doctrine of Lapse
- (iii) Vernacular Press Act of 1878
- (iv) Salient features of the Government of India Act, 1858
- (v) Queen's Proclamation
- (vi) Significance of Indian Council Act of 1861.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(ii) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) ब्रिटीश प्रशासकिय धोरणावरील वैचारिक प्रभावाची चर्चा करा.
- (ii) 1773च्या नियामक कायद्याच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) 1772 ते 1892 या काळातील ब्रिटीश शासनाच्या न्यायालयीन सुधारणांची चर्चा करा.
- (ii) 1765 ते 1892 या कालखंडातील ब्रिटीश शासनाचे सामाजिक धोरण स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दात लिहा : [20]
- (i) कायमधारा पद्धतीची चर्चा करा आणि तिचे गुण आणि दोष सांगा.
 - (ii) 1857 पर्यंतच्या ब्रिटीशांच्या शैक्षणिक धोरणांची चर्चा करा.
 - (iii) स्ट्रॅची आयोगाच्या शिफारशी सांगा.
 - (iv) 1892च्या भारतीय कायदेमंडळ विषयक कायद्याच्या तरतुदींची चर्चा करा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टिपांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दात लिहा. [20]
- (i) 1813 चा सनदी कायदा
 - (ii) खालसा धोरण
 - (iii) 1878 चा वृत्तपत्रविषयक कायदा
 - (iv) 1858 च्या भारत सरकार विषयक कायद्याची ठळक वैशिष्ट्ये
 - (v) राणीचा जाहीरनामा
 - (vi) 1861 च्या भारतीय कायदेमंडळ विषयक कायद्याचे महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-306

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Optional Paper No. 17)

(Gender and Indian History)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *All questions carry equal marks.*

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Take a review of Feminist Historiography.

(ii) Discuss the Marxist approach of Feminism.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) How have the family, caste and community factors affected the life of women in India ?

(ii) State the relationship between political structure and position of women in India.

P.T.O.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

- (i) What is 'patriarchy' ?
- (ii) What do you know about the Post-modern Feminism ?
- (iii) Describe the condition of women as depicted in Buddhist Philosophy.
- (iv) State the ideal model of women according to Hinduism.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Concept of Gender
- (ii) Simone-de Beauvoir
- (iii) Liberal approach to Feminism
- (iv) Economy and Indian women
- (v) Dāyād and women
- (vi) Jainism and women.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) 'स्त्रीवादी' इतिहासलेखनशास्त्राचा आढावा घ्या.
- (ii) स्त्रीवादाच्या मार्क्सवादी दृष्टीकोणाची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

(i) भारतातील स्त्रीजीवनावर कुटुंब, जात व समाज या घटकांनी कसा परिणाम केला आहे ?

(ii) राजकीय संरचना आणि भारतातील स्त्रियांची स्थिती यांच्यातील सहसंबंध सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

(i) 'पितृसत्ताक' म्हणजे काय ?

(ii) उत्तर-आधुनिक स्त्रीवाद याविषयी तुम्हास काय माहिती आहे ?

(iii) बौद्ध तत्त्वज्ञानात प्रतिबिंबित स्त्रियांची स्थिती वर्णन करा.

(iv) हिंदुधर्मानुसार स्त्रियांची आदर्श प्रतिमाने सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

(i) लिंगभाव ही संकल्पना

(ii) सिमॉन् द बुआ

(iii) स्त्रीवादाचा उदारमतवादी दृष्टीकोण

(iv) अर्थव्यवस्था आणि भारतीय स्त्रिया

(v) दायद आणि स्त्रिया

(vi) जैनधर्म आणि स्त्रिया.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-307

M.A. (Part II) (Third Semester) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(Optional Paper No. 18)

(East Asia : China, 1900-2000)

(JUNE 2008 PATTERN)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 80

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) *All* questions carry equal marks.

1. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Evaluate the role of Dr. Sun-Yat-Sen in the Chinese revolution of 1911.

(ii) Discuss the relations between the Komingtang and the Communist Party of China.

2. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

(i) Examine the causes of the Communist Revolution of 1949.

(ii) Discuss the relations between China and India from 1948 to 2000 A.D.

3. Answer any *two* of the following questions in **250** words each : [20]

(i) State the impact of opium trade on the Chinese Society started by British East India Company.

P.T.O.

- (ii) Explain the importance of Cultural Revolution in China.
- (iii) Discuss the Agrarian reforms in China after 1949.
- (iv) Review the Chinese progress in the field of Science and Technology.

4. Write short notes on any *four* of the following in **100** words each : [20]

- (i) Impact of Western Education in China
- (ii) Open Door Policy
- (iii) Political significance of the May 4th Movement
- (iv) Importance of the Long March
- (v) Plastic Industry in China
- (vi) Significance of Tiananmen Incident.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 80

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) 1911च्या चीनी क्रांतीतील डॉ. सन-यत्-सेनच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- (ii) चीनमधील साम्यवादी पक्ष आणि कोमिंग्टॉंग यांच्यातील संबंधांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : [20]

- (i) 1949 च्या साम्यवादी क्रांतीच्या कारणांचे परीक्षण करा.
- (ii) 1948 ते 2000 या काळातील भारत-चीन संबंधांची चर्चा करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा : [20]

- (i) ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कम्पनीच्या अफू व्यापाराचा चीनी समाजावर पडलेला प्रभाव सांगा.
- (ii) चीनमधील सांस्कृतिक क्रांतीचे महत्व विशद करा.
- (iii) 1949 नंतरच्या चीन मधील शेतीविषयक सुधारणांची चर्चा करा.
- (iv) विज्ञान व तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रातील चीनमधील प्रगतीचा आढावा घ्या.

4. खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : [20]

- (i) चीनवरील पाश्चिमात्य शिक्षणाचा प्रभाव
- (ii) मुक्तद्वार धोरण
- (iii) 4 मे च्या चळवळीचे राजकीय महत्व
- (iv) प्रदिर्घ कूचचे महत्व
- (v) चीनमधील प्लॅस्टिक उद्योग
- (vi) तैनानमेन प्रसंगाचे (Tiananmen Incident) महत्व.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-4

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(HS : C-2 : Historiography)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in **20** words each (any *seven*) :

[14]

- (1) What is 'Historiography' ?
- (2) What do you know about the term 'Heuristic' ?
- (3) What is the Carbon-14 Method ?
- (4) State the meaning of 'Ghost Writer'.
- (5) What is Chronology ?
- (6) Name any *four* Tawarikhas.
- (7) What is the 'Method of Elimination' ?
- (8) Who founded the Rajawade Sanshodhan Mandal Archives Dhule ?
In which year ?
- (9) Why is Leopold Ranke called the 'Father of
Historiography' ?
- (10) Define the term 'Utilitarianism'.

P.T.O.

2. Answer in 50 words each (any two) : [8]

- (1) How is Epigraphy useful for the study of History as an Auxiliary Discipline ?
- (2) Explain the historical significance of the Jamav-Section's documents in Pune Archives.
- (3) What is 'External Criticism' ?
- (4) Write the drawbacks of Romantivist Historiography.

3. Answer in 150 words each (any three) : [18]

- (1) Explain the nature and scope of History.
- (2) State the nature and significance of the documents available in Bombay Archives.
- (3) Who started the Saka Era ? Mention its salient features.
- (4) How do you ascertain the credibility of Ramayan and Mahabharat Epic poems ?
- (5) What is 'Negative Criticism' ? How is it achieved ?

4. Answer any one in 500 words : [20]

- (1) What is 'dating' ? State the different methods and types of dating.
- (2) What is 'Positivist Historiography' ? Explain its salient features.

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) 'इतिहासलेखनशास्त्र' म्हणजे काय ?
- (2) 'साधनशोध' (Heuristic) या संज्ञेबद्दल तुम्हास काय माहिती आहे ?
- (3) कार्बन-14 ही पद्धत काय आहे ?
- (4) 'छाया लेखक' (Ghost writer) चा अर्थ सांगा.
- (5) 'कालगणनाशास्त्र' म्हणजे काय ?
- (6) कोणत्याही चार तवारिखा सांगा.
- (7) 'वर्जन/निष्कासन' पद्धती (Method of Elimination) म्हणजे काय ?
- (8) राजवाडे संशोधन मंडळ धुळे अभिलेखागाराची स्थापना कोणी व कोणत्या वर्षी केली ?
- (9) लिओपोल्ड रँके यास 'इतिहास लेखनशास्त्राचा जनक' असे कां म्हणतात ?
- (10) 'उपयुक्ततावाद' (Utilitarianism) या संज्ञेचा अर्थ सांगा.

2. प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) एक सहाय्यकारी शास्त्र म्हणून शिलालेखशास्त्र हे इतिहासाच्या अभ्यासास कसे उपयुक्त ठरते ?
- (2) पुणे अभिलेखागारातील (Pune Archives) जमाव विभागाच्या कागदपत्रांचे ऐतिहासिक महत्व विशद करा.
- (3) 'बहिरंग परीक्षण' म्हणजे काय ?
- (4) स्वच्छंदतावादी इतिहासलेखनातील उणीवा सांगा.

3. प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

[18]

- (1) इतिहासाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- (2) मुंबई अभिलेखागारातील (Bombay Archives) कागदपत्रांचे स्वरूप व महत्व विशद करा.
- (3) शक कालगणना कोणी सुरू केली ? तिची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (4) रामायण व महाभारत या महाकाव्यांची विश्वसनीयता तुम्ही कशी निश्चित कराल ?
- (5) 'नकारात्मक टिका' म्हणजे काय ? ती कशी साध्य केली जाते ?

4. 500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

[20]

- (1) कालमापन म्हणजे काय ? तिच्या विविध पद्धती व प्रकार सांगा.
- (2) 'प्रत्यक्षार्थवादी इतिहासलेखन' (Positivist Historiography) म्हणजे काय ? त्याची ठळक वैशिष्ट्ये नमूद करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-5

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[HS : Core Paper IV : Medieval Indian Ideas and Institutions]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) Name *two* works written by Abul Fazl.
- (2) Give the author and language of the 'Amuktamalyada'.
- (3) Mention *two* foreign travellers writing accounts of the Vijayanagar kingdom.
- (4) What is the difference between 'Zimmi' and 'Kafir' ?
- (5) Name the dynasties of the Sultanate of Delhi in chronological order.
- (6) What was the 'Majlis-i-Khalwat' ?
- (7) What was the main function of the 'Barid-i-Mamalik' ?
- (8) Explain the terms 'Ijma' and 'Qiyas'.
- (9) What does the title 'Zil-i-Ilahi' mean ?
- (10) What is an 'Iqta' ?

P.T.O.

2. Answer in **50** words each (any *two*) : [8]
- (1) Explain Ghazzali's idea of mutual renunciation of rights.
 - (2) What was the structure of the judiciary under the Delhi Sultans ?
 - (3) Examine village administration under the Mughals.
 - (4) State the nature of kingship under the Vijayanagar state.
3. Answer in **150** words each (any *three*) : [18]
- (1) Examine the Persian sources of the Sultanate period.
 - (2) Discuss the idea of state and government described by Ramchandrapant Amatya.
 - (3) What was the nature of the judiciary under the Vijayanagar state ?
 - (4) Examine the concept of state that evolved under the Mughals.
 - (5) What were the main features of the Mansabdari system ?
4. Answer in **500** words (any *one*) : [20]
- (1) Compare and contrast the religious policies of Akbar and Aurangzeb.
 - (2) Explain the nature of feudalism in medieval India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी **20** शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही **सात**) : [14]
- (1) अबुल फझलने लिहिलेल्या **दोन** ग्रंथांची नावे द्या.
 - (2) 'आमुक्तमाल्यदा' या ग्रंथाचा लेखक व ग्रंथाची भाषा सांगा.

- (3) विजयनगर राज्याविषयी लिहिणाऱ्या **दोन** परकीय प्रवाशांचा उल्लेख करा.
- (4) 'झिम्मी' आणि 'काफर' यांच्या मधील फरक काय ?
- (5) दिल्लीच्या सुलतानशाहीतील राजघराण्यांची नावे क्रमवार सांगा.
- (6) 'मजलिस-इ-खलवत' म्हणजे काय ?
- (7) 'बरीद-इ-मामलक' चे प्रमुख कार्य काय होते ?
- (8) 'इज्मा' आणि 'कियास' या संज्ञा स्पष्ट करा.
- (9) 'जिल्हे-इलाही' या पदवीचा अर्थ काय ?
- (10) 'इक्ता' म्हणजे काय ?

2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी **50** शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही **दोन**) : [8]

- (1) गझालीची 'परस्पर अधिकार त्यागाची संकल्पना' स्पष्ट करा.
- (2) दिल्लीच्या सुलतानशाहीतील न्यायव्यवस्थेची रचना कशी होती ?
- (3) मुघल काळातील ग्राम प्रशासनाचे परीक्षण करा.
- (4) विजयनगर राज्यातील राजपदाचे स्वरूप सांगा.

3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी **150** शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही **तीन**) : [18]

- (1) सुलतानशाहीच्या कालखंडातील फारसी साधनांचे परीक्षण करा.
- (2) रामचंद्रपंत अमात्यांच्या राज्य व शासनविषयक संकल्पनांची चर्चा करा.
- (3) विजयनगर राज्यातील न्यायव्यवस्थेचे स्वरूप कसे होते ?
- (4) मुघलकाळात विकसित झालेल्या राज्यविषयक संकल्पनेचे परीक्षण करा.
- (5) मनसबदारी पद्धतीची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती होती ?

4. खालीलपैकी कोणताही **एक** प्रश्न **500** शब्दात सोडवा : [20]

- (1) अकबर आणि औरंगजेबाच्या धार्मिक धोरणांची तुलना करून भेद स्पष्ट करा.
- (2) मध्ययुगीन भारतातील सामन्तशाहीचे (सरंजामशाहीचे) स्वरूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-6

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

(HS : C-6 : Indian National Movement)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) What is 'Dual Government' ?
- (2) Who signed the 'Treaty of Allahabad' in 1765 ?
- (3) Define the term 'Age of Enlightenment'.
- (4) What is 'Racial inequality' ?
- (5) What do you know about the term 'Utilitarianism' ?
- (6) Name the *three* branches of Brahmo Samaj.
- (7) Which was the controversial point in 'Ilbert Bill' ?
- (8) What is 'Economic Nationalism' ?
- (9) Where and when was the First Session of the Congress held ?
Who was its First President ?
- (10) What was the main intention of Curzon behind the partition of Bengal in 1905 ?

P.T.O.

2. Answer in 50 words each (any two) : [8]

- (1) Buxar completed the work of Plassey. Do you agree ?
Why ?
- (2) Explain the concept of 'Doctrine of Lapse' with examples.
- (3) Which were the basic principles of 'Arya Samaj' ?
- (4) What do you know about the 'Vernacular Press Act' ?

3. Answer in 150 words each (any three) : [18]

- (1) How far did the response of Indians give to the British conquest ?
- (2) What is 'Rule of Law' ? How did it affect the social life of Indians ?
- (3) What lessons did the British and Indians take from the Revolt of 1857 ?
- (4) What role did the Bombay Association play in creating political awareness in India ?
- (5) Attempt a comparative study of the Moderates and Extremists Philosophies.

4. Answer in 500 words each (any one) : [20]

- (1) Evaluate the impact of Christian Missionary activities on Indian intellectuals.
- (2) How far did the Congress succeed in creating National awareness in India during the period of 1885 to 1904 A.D. ?

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) :

[14]

- (1) 'दुहेरी राज्यव्यवस्था' म्हणजे काय ?
- (2) अलहाबादचा तह (1765) कोणाकोणात झाला ?
- (3) 'जागृतीचे नवे युग' या संकल्पनेचा अर्थ सांगा.
- (4) 'वांशिक विषमता' म्हणजे काय ?
- (5) 'उपयुक्ततावाद' या संज्ञेबद्दल तुम्हास काय माहिती आहे ?
- (6) ब्राह्मो समाजाच्या तीन शाखा सांगा.
- (7) इलबर्ट बीलमधील वादग्रस्त मुद्दा कोणता ?
- (8) 'आर्थिक राष्ट्रवाद' म्हणजे काय ?
- (9) राष्ट्रीय सभेचे पहिले अधिवेशन कोठे व केंव्हा भरले ? तिचे पहिले अध्यक्ष कोण होते ?
- (10) 1905 मध्ये बंगालच्या फाळणी मागे लॉर्ड कर्झनचा मूळ हेतू काय होता ?

2. प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[8]

- (1) प्लासीचे कार्य बक्सारने पूर्ण केले, असे तुम्हास वाटते काय ? कां ?
- (2) 'खालसा धोरण' ही संकल्पना उदाहरणांसह स्पष्ट करा.
- (3) आर्य समाजाची मूळ तत्वे कोणती ?
- (4) 'व्हर्नाक्युलर प्रेस ॲक्ट' बद्दल तुम्हास काय माहिती आहे ?

3. प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) ब्रिटिशांनी मिळविलेल्या विजयास भारतीयांनी कसा प्रतिसाद दिला ?
- (2) 'कायद्याचे राज्य' म्हणजे काय ? भारतीयांच्या सामाजिक जीवनावर त्याचा कसा प्रभाव पडला ?
- (3) 1857 च्या उठावापासून इंग्रजांनी व भारतीयांनी कोणते धडे घेतले ?
- (4) भारतात राजकिय जाणीव निर्माण करण्यात बॉम्बे असोशियशनने काय भूमिका पार पाडली ?
- (5) मवाळ व जहाल तत्वज्ञानाचा तौलनिक अभ्यास करा.

4. प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [20]

- (1) ख्रिस्ती मिशनऱ्यांच्या कार्याचा भारतीय बुद्धिवाद्यांवरील प्रभावाचे मूल्यमापन करा.
- (2) 1885 ते 1904 या काळात भारतीय राष्ट्रीय सभा राष्ट्रीय जागृती निर्माण करण्यात कितपत यशस्वी झाली ?

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-7

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

HS : Cr. I-C : History of U.S.A. (1861-1945)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) Explain the concept of 'Federal State'.
- (2) What is meant by 'Civil War' ?
- (3) Name any *four* states where the reconstruction plan was applied.
- (4) What is meant by 'White Man Burden' ?
- (5) What is Ku-Klux-Klan ?
- (6) Who were carpet-beggars ?
- (7) Name the author of works 'Uncle Tom's Cabin'.
- (8) To whom founded the 'Farmer's Alliance' ?
- (9) Explain the concept of 'Big Business'.
- (10) First time who used the phrase 'Gilded Age' ?

P.T.O.

2. Answer in 50 words each (any two) : [8]

- (1) Write the Lincoln's attitude about slavery.
- (2) State Rockefeller's contribution to the growth of Big Business.
- (3) Write a note on 'Social Darwinism'.
- (4) Write the significance of Populist Movement.

3. Answer in 150 words each (any three) : [18]

- (1) Discuss the causes of Civil War.
- (2) What was Radical Plan of Reconstruction ?
- (3) How far was the anti-trust legislation successful in controlling Big Business ?
- (4) Trace the process of urbanisation in America.
- (5) Explain the grievances of the farmers in America.

4. Answer in 500 words (any one) : [20]

- (1) How far the slavery issue leading to the Civil War ? Examine it.
- (2) State the causes of the rise of Labour movement in America. State its implications on economic life of American.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) 'संघ राज्य' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (2) 'यादवी युद्ध' म्हणजे काय ?
- (3) पूर्णरचनेची योजना लागू केलेल्या चार राज्यांची नावे लिहा.
- (4) 'गो-यांचा प्रभुत्ववाद' म्हणजे काय ?
- (5) कू-क्लूक्स-क्लॅन काय आहे ?
- (6) कार्पेटबॅगर कोणाला म्हणतात ?
- (7) 'अंकल टॉम्स केबिन' या ग्रंथाच्या लेखकाचे नाव सांगा.
- (8) फार्मर्स अलायन्सचे संस्थापक कोण ?
- (9) 'बडे उद्योग' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (10) 'बेगडी युग' ही संज्ञा प्रथम कोणी मांडली ?

2. प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) गुलामगिरीविषयक लिंकनचा दृष्टिकोन लिहा.
- (2) बड्या उद्योगांच्या वाढीत रॉकफेलरचे योगदान सांगा.
- (3) 'सामाजिक डार्विनवाद'वर टिपण लिहा.
- (4) पॉप्युलिस्ट चळवळीचे महत्त्व लिहा.

3. प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

[18]

- (1) यादवी युद्धाच्या कारणांची चर्चा करा.
- (2) जहालांची पूर्णरचना योजना काय होती ?
- (3) बड्या उद्योगांच्या नियंत्रणासाठी करण्यात आलेले ट्रस्ट-विरोधी कायदे कितपत यशस्वी झाले ?
- (4) अमेरिकेतील नागरीकरणाच्या प्रक्रीयांचा मागोवा घ्या.
- (5) अमेरिकेतील शेतकऱ्यांच्या समस्यांचे स्पष्टीकरण करा.

4. 500 शब्दात उत्तर लिहा (कोणताही एक) :

[20]

- (1) यादवी युद्ध होण्यामागे गुलामगिरीचा प्रश्न कितपत कारणीभूत होता ? परीक्षण करा.
- (2) अमेरिकेतील कामगार चळवळीच्या उदयाची कारणे सांगा. त्याचे अमेरिकन आर्थिक जीवनावरील परीणाम सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3605]-8

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

[HS : GRP I (D) Modern Japan (1853-1955)]

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in 20 words each (any seven) : [14]

- (1) Define the term 'Feudalism'.
- (2) What is militarism ?
- (3) Give the meaning of 'Shogun'.
- (4) When did Japan first sign a trade treaty with USA ?
- (5) Explain the term 'Samurai'.
- (6) Who were called the 'Zaibatsu' ?
- (7) State the importance of the imperial decree of 1869.
- (8) When was the Meiji Constitution promulgated ?
- (9) What was the 'Open Door Policy' ?
- (10) What was the Lansing Ishii Agreement about ?

2. Answer in 50 words each (any two) : [8]

- (1) Review the educational reforms of the Meiji Era.

P.T.O.

- (2) Examine Japan's policy in Korea upto 1910.
- (3) State the significance of the Anglo-Japanese alliance.
- (4) What were Japan's expectations from the Paris Peace Conference? Were they fulfilled?

3. Answer in **150** words each (any *three*) : [18]

- (1) What was the nature of feudal society in Japan?
- (2) Examine the economic reforms of the Meiji Era.
- (3) Write a note on the economic impact of World War I on Japan.
- (4) What were the 21 demands made by Japan to China?
- (5) Explain the causes for the decline of Party Government in Japan.

4. Answer in **500** words (any *one*) : [20]

- (1) Discuss the major decisions of the Washington Conference. How did they affect Japan?
- (2) Account for the rise of militarism in Japan.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दात लिहा (कोणतेही **सात**) : [14]

- (1) सामन्तशाही ह्या संज्ञेची व्याख्या सांगा.

- (2) 'लष्करवाद' म्हणजे काय ?
- (3) 'शोगून' चा अर्थ सांगा.
- (4) जपानने अमेरिके बरोबर पहिला व्यापारी करार कॅव्हा केला ?
- (5) 'सामुराय' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (6) 'झायबत्सू' कोणाला म्हणत ?
- (7) 1869च्या बादशाही सनदेचे महत्व सांगा.
- (8) मेईजी राज्यघटना अंमलात कॅव्हा आणली गेली ?
- (9) 'मुक्त द्वार धोरण' काय होते ?
- (10) लॉसिंग आयशाय (Lansing Ishii) करार कशाबाबत होता ?

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) मेईजी कालातील शैक्षणिक सुधारणांचा आढावा घ्या.
- (2) 1910 पर्यंत जपानच्या कोरियातील धोरणाचे परिक्षण करा.
- (3) इंग्लंड-जपान कराराचे महत्व सांगा.
- (4) पॅरिस शांतता वहा पासून जपानच्या काय अपेक्षा होत्या ? यांची पूर्तता झाली का ?

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दात लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) जपानमधिल सामन्तशाहीच्या कालातिल समाजाचे स्वरूप काय होते ?
- (2) मेईजी काळखण्डातिल आर्थिक सुधारणांचे परिक्षण करा.
- (3) पहिल्या महायुद्धाचे जपानवर झालेल्या आर्थिक परिणामांवर टिप लिहा.
- (4) जपानने चीनकडे केलेल्या 21 मागण्या काय होत्या ?
- (5) जपानमधिल पक्षीय राजकारणाच्या न्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न 500 शब्दात सोडवा : [20]

- (1) वॉशिंग्टन परिषदेच्या प्रमुख निर्णयाची चर्चा करा. त्याचा जपानवर परिणाम कसा झाला ?
- (2) जपानमधिल लष्करवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3605]-9

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

HISTORY

HS I-E : History of West Asia (Turkey and Iran)

(1900-1970)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer the following questions in **20** words each (any *seven*) : [14]

- (1) When did republic establish in Turkey ? Who was elected the first President ?
- (2) Write any *two* demands of 'Tudeh' party in Iran.
- (3) Write the *six* principle of Mustfa Kemal Pasha.
- (4) Which countries were involved in the Saddabad Pact, 1937 ?
- (5) Who was awarded by 'Sardar-A-Sevah' and by whom ?
- (6) What is meant by 'Niseri' ?
- (7) Explain the concept of 'Mawali'.
- (8) What is meant by 'Enicheri' ?
- (9) Who used to be awarded by 'Pasha' ? And when was it cancelled ?
- (10) Write any *two* provisions of 1921 Iran-Russia Pact.

P.T.O.

2. Answer the following questions in **50** words each (any *two*) : [8]

- (1) Describe the programme of 'Young Turk'.
- (2) Explain the nature of 'Turkey Republic'.
- (3) Describe the nature of Reza Shah's social reformations.
- (4) Describe the regime of Abdul Hamid II.

3. Answer the following questions in **150** words each (any *three*) : [18]

- (1) Critically analyse the Domestic Policies of Kemal Pasha.
- (2) Give an account of political condition in Iran before the arrival of Reza Shah.
- (3) Explain the role of Reza Shah in the modernization of Iran.
- (4) Give an account of Iran-America relationship.
- (5) Evaluate the work done by Dr. Mossadiq in Economic Field of Iran.

4. Answer any *one* of the following questions in **500** words : [20]

- (1) Explain the background of 'Young Turk' movement and discuss its objectives.
- (2) Explain the economic setup of West Asian Oil-Producing Countries. Discuss the concept of Oil Politics.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा (कोणतेही सात) : [14]

- (1) तुर्कस्थानमध्ये प्रजासत्ताक केव्हा स्थापन झाले ? प्रजासत्ताकाच्या पहिल्या अध्यक्ष म्हणून कोणाची नियुक्ती करण्यात आली ?
- (2) इराणमधील 'टुडेह' पक्षाच्या कोणत्याही दोन मागण्या लिहा.
- (3) मुस्तफा केमाल पाशाची सहा तत्वे लिहा.
- (4) सादाबाद करार (1937) मध्ये कोणती राष्ट्रे सहभागी झाली होती ?
- (5) 'सरदार-ए-सेवाह' ही पदवी कोणी आणि कोणास दिली होती ?
- (6) 'निसेरी' म्हणजे काय ?
- (7) 'मवाली' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (8) 'एनिचेरी' म्हणजे काय ?
- (9) 'पाशा' ही उपाधी कोणास दिली जात होती ? आणि ती केव्हा रद्द करण्यात आली ?
- (10) 1921 मधील इराण-रशिया करारातील दोन तरतुदी लिहा.

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [8]

- (1) तरुण तुर्कांच्या कार्यक्रमांचे वर्णन करा.
- (2) तुर्की प्रजासत्ताकाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (3) रेझा शाहच्या सामाजिक सुधारणांचे वर्णन करा.
- (4) अब्दुल हमिद दुसऱ्याच्या राज्यकारभाराच्या माहितीचे वर्णन करा.

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : [18]

- (1) केमाल पाशाच्या अंतर्गत धोरणाचे परीक्षण करा.
- (2) रेझा शाह सत्तेवर येण्यापूर्वी इराणमधील राजकीय स्थितीचा आढावा घ्या.
- (3) इराणच्या आधुनिकीकरणांमधील रेझा शाहची भूमिका स्पष्ट करा.
- (4) इराण-अमेरीका संबंधाचा आढावा घ्या.
- (5) डॉ. मुसादिकने इराणच्या आर्थिक क्षेत्रात केलेल्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न 500 शब्दांत सोडवा : [20]

- (1) तरुणतूर्क चळवळीची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा आणि त्याच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- (2) पश्चिम आशियाई तेल उत्पादन करणाऱ्या देशांची आर्थिक स्थिरता स्पष्ट करा व तेलाच्या राजकारणाची संकल्पना चर्चा करा.